Fornleifaskráning
í landi Áss
Hafnarfirði

Katrín Gunnarsdóttir
Byggðasafn Hafnarfjarðar

janúar 2005

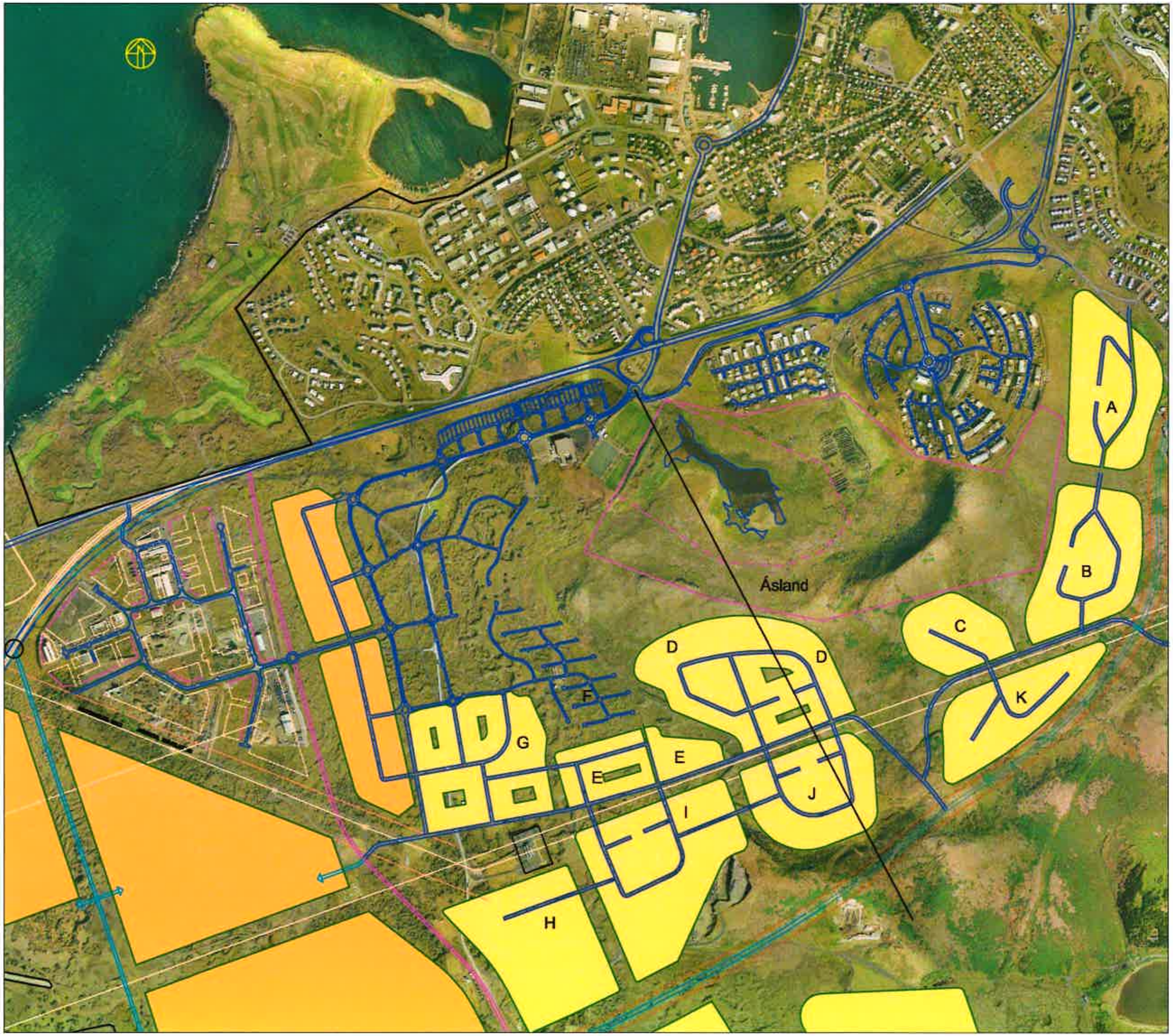
A
B
Ásland
C
D
D
K
F
G
E
E
J
I
H

EFNISYFIRLIT

Yfirlitskort 1
Inngangur 3
Tilgangur fornleifaskráninga 4
Fornleifur. Gagnagrunnur Byggðasafns Hafnarfjarðar 5
Ás, Stekkur. 8
Sögulegt yfirlit 8
Náttúrufar og jarðabætur 10
Niðurstöður 11
Niðurstöður: Framtíðar byggingasvæði, fyrir deiliskipulag í landi Áss, eru merkt á korti með bókstöfunum A, B, C, og D, og niðurstöðum fornleifaskráningar á hverju svæði. 13
Svæði A 13
Svæði B 13
Svæði C 13
Samantekt á svæði B og C 13
Svæði D 13
Svæði D í Hvaleyrarlandi 14
Svæði J 14
Svæði J í Hvaleyrarlandi 14
Svæði K 14
Heimildir 15
Fylgiskjöl. 15
Fornleifaskrá .... 16 - 76
Fylgiskjöl

Jarðatal J. Johnsen

Í Jarðatali Johnsen[1] frá 1874 er jörðum gefið ákveðið númer. Sé jarðar þar getið er númerið fært í gagnagrunninn.

Aldur

Aldur fornleifa er metinn samkvæmt eftirfarandi þremur skilgreindum flokkum: ***-1550, 1550-1900 og 1900-.*** Hér er ekki um nákvæmt mat að ræða heldur frekar einskonar tilgátu. Sé ***ártal*** hins vegar fyrir hendi sem byggir á traustum heimildum eða fornleifarannsókn er það fært inn sérstaklega.

Heiti

Hafi fornleif ákveðið ***heiti*** er það skráð í gagnagrunninn sbr. heitin: Hádegisvarða, Hádegisskarað, Þorbjarnastaðarétt o.s.frv.

GPS staðsetning

Samkvæmt vinnureglu er ***GPS hnit*** tekið sem næst miðju fornleifar og hnitið fært inn í gagnagrunninn, einnig er nákvæm staðsetning fornleifa færð inn á kortagrunn.

Ástand

Ástand fornleifa er metið samkvæmt eftirfarandi fjórum fyrirfram ákveðnum atriðum: ***Ágætt*** ef viðkomandi fornleif er í góðu ástandi, ***Sæmilegt*** ef fornleif er nokkuð heilleg, ***Lélegt*** ef fornleif er mikið röskuð og ***Horfin*** ef fornleif er ekki sýnileg á yfirborði, fornleifin er þá hinsvegar orðin heimild um fornleif. Mikilvægt er að taka tillit til fornleifa sem skráðar eru horfnar því óvíst er hvað kann að leynast undir sverðinum.

Hættumat

Hvort hætta steðji að fornleif er metið samkvæmt eftirfarandi skilgreindum atriðum: ***Ábúð, Nýbyggingar, Efnistaka, Ekkert, Landeyðing, Landgræðsla, Skepnur, Umferð, Vegagerð, Annað, Skógrækt, Skógrækt og göngufólk, Landbrot.***

Hætta

Leitast er við það að meta hættuástand, samkvæmt eftirfarandi fjórum skilgreindum þáttum: ***Mikil, Talsverð, Lítil og Engin.*** Þannig er möguleiki á að grípa til viðeigandi ráðstafna liggi fornleif t.d. undir skemmdum eða hætta sé á raski.

Tegund minja

Heiti tegundar s.s. fjárhús, beitarhús, brunnur, varða, stekkur, rétt o.s. frv. er skráð inn í gagnagrunninn.

Friðlýsing

Í gagnagrunninum eru þrjú gildi er snúa að friðslýingu fornleifa.Við skráningu er tekið fram hvort fornleif sé ***friðlýst eða ekki,*** ef svo er þá ***hvenær*** það hafi verið gert, er upplýsinga leitað í friðlýsingaskrá. Með tilliti til minjagildis og sérstöðu fornleifar er afstaða tekin til þess hvort gera skuli ***tillögu að friðun fornleifa.***

---

[1] J.Johnsen 1847.Jarðatal á Íslandi. Kaupannahöfn.

Merking
Tillaga er lögð fram um það ***hvort merkja eigi*** fornleif inn á kort t.d. á staðfræðikort eða hvort merkja eigi viðkomandi fornleif í landinu.

Minjagildi
Leitast er við meta minjagildi fornleifar miðað við aldur, hlutverk, ástand og verðleika samkvæmt fjórum eftirfarandi skilgreindum þáttum: ***Hátt, Talsert, Lítið og Ekkert***.

Lega og staðhættir
Staðsetningu fornleifa er lýst með tilliti til ***legu og staðhátta,*** með því markmiði að auðvelt sé að ganga að og finna fornleif á vettvangi bæði með hliðsjón af afstöðu minja til kennileita í landinu og með aðstoð korta. Skráðar minjar eru færðar inn á kotagrunn Umhverfis- og tæknisviðs Hafnarfjarðar nema annað sé tekið fram.

Lýsing
Gerð er grein fyrir lögun fornleifar, einkennandi þáttum og almennu ástandi.

Athugasemdir
Inn í ***athugasemdir*** eru færðar allar þær viðbótarupplýsingar sem eru fyrir hendi og skrásetjari telur nauðsynlegt að komi fram varðandi fornleif. Til dæmis sögulegar upplýsingar, ábúendasaga, munnlegar frásagnir, GPS staðsetning og leiðir að öðrum fornleifum á svæðinu. Þar er enn fremur að finna texta er rökstyður tillögu skrásetjara um merkingar á vettvangi t.d. með tilliti til umferðar, ágangs eða vegna menningarsögulegra ástæðna. Í athugsemdum er einnig skýringartexti með þeim myndum og teikningum sem fylgja skráðri fornleif.

Heimildir
Vísað er til ***heimilda*** um hverja fornleif fyrir sig, jafnt ritheimilda sem munnlegra frásagna og er heimildamanna sérstaklega getið. Enn fremur er vísað til þeirra korta og loftljósmynda sem fylgja eða tilheyra fornleifinni eða því svæði sem hún liggur á.

Ljósmyndir
Sérstakur reitur er fyrir hendi til innskönnunar ljósmynda eða innsetningu stafrænna mynda, í athugsemdum er að finna skýringartexta við myndir.

Teikningar
Ef fornleif hefur verið teiknuð upp á vettvangi er sérstakur reitur fyrir hendi til innskönnunar teikningar. Á vettvangi er fornleif jafnan stikuð út og teiknuð með einföldum hætti. Við gerð teikningar er jafnan stuðst við niðurstöðu áttavita. Í athugsemdum er að finna skýringartexta teikninga. Sé fornleif hins vegar mæld upp, þá er þess sérstaklega getið í athugasemdum.

Inngangur

Að beiðni Umhverfis- og tæknisviðs Hafnarfjarðar var Byggðasafni Hafnarfjarðar falið að sjá um fornleifaskráningu í landi Áss í Hafnarfirði vegna deiliskipulgsvinnu á nýjum byggingasvæðum. Ennfremur endurskráning fornleifa á svæði sem var fornleifaskráð 1996, vegna samkeppni um skipulag í Áslandi og Grísanesi.

Fornleifaskráning á vettvangi og skráning í "Fornleif" sem er gangagrunnur Byggaðsafns Hafnarfjarðar fór fram í júní til ágúst 2004, og var hún gerð af Katrínu Gunnarsdóttir fornleifafræðingi.

Árið 1996 var gerð fornleifaskráning í landi Áss á vegum "Fornleifadeildar Þjóðminjasafns Íslands", vegna samkeppni um skipulag í Áslandi og Grísanesi. Vegna ófullnægjandi upplýsinga í skýrslunni sem unnin var eftir þeirri fornleifaskráningu, urðu þau mistök að við bæjarstæði Stekkjar í Áslandi varð rask á fornleifum. Rask þetta var síðan kannað nánar í júní árið 2000 af Birni Péturssyni forstöðumanni Byggðasafns Hafnarfjarðar og Guðmundi Ólafssyni deildarstjóra fornleifadeildar Þjóðminjasafns Íslands. Guðmundur gerði síðan skriflega grein fyrir því umróti sem hafði átt sér stað til Umhverfis- og tæknisviðs Hafnarfjarðar og hvað væri til úrbóta, Taldi hann m.a. að þar sem ekki væru til teikningar af minjum á þessu svæði væri nauðsynlegt að mæla þær upp og gera af þeim teikningar áður en að frekara rask ætti sér stað, og að haft yrði samband við höfunda skýrslunnar til að fá frekari upplýsingar um staðsetningu minja, vegna þess hve óljóst það væri í skýrslunni.

Ekki hefur verið gerð nánari fonleifaksráningu á því svæði fyrr en nú með þessari skýrslu, árið 2004. Vegna þess hve margt er óljóst í skýrslunni, hefur einungis verið hægt að staðsetja hluta af þeim minjum sem þar eru skráðar, en það er þá tekið fram í heimildum með viðkomandi skráningu í þessari skýrslu.

Árið 2001 var síðan gerð fornleifakönnun á vegum Fornleifastofnunar Íslands, sem unnin var var Elínu Ósk Hreiðarsdóttir, vegna lagningar Reykjanesbrautar. Þar kemur inn hluti af Áslandi, sá hluti sem liggur við bæjarstæði Stekkjar. Þar voru skráðar minjarnarnar Gk-169-026 - Ásstekkur, bæjarstæði, býli og Gk-169-027 - Stekksgata. Árið 1998 var gerð "Svæðisskráning fornleifa í Hafnarfirði" á vegum Fornleifastofnunar Íslands, sem unnin var af Hildi Gestsdóttir og Sædísi Gunnarsdóttir.

Það svæði sem þessi fornleifaskráning tekur yfir og var gerð á vegum Byggðasafns Hafnarfjarðar í land Áss sumarið 2004, og er sýnd á fylgiskjali 1, 4 og 5.

Vettvangsskráning fór fram dagana 23 og 24 júní og 2, 9, 21 og 22 júlí 2004. Teknar voru myndir og teiknaðir uppdrættir af þeim fornminjum sem fundust á skráningarsvæðinu og þær staðsettar með Gps hnitum. Skráðar fornleifar eru 55.

Jónatan Garðarsson, Lóuási 2, Hafnarfirði veitti leiðsögn og upplýsingar um skráningarsvæðið, og er honum þökkuð veitt aðstoð.

Skýrslan greinir frá athugunum og upplýsingum um hvern stað, hættumati og hættuorsökum þar sem við á. Í niðurstöðum er greint frá hvar sérstaklega þarf að hafa

gát á vegna verklegra framkvæmda eða annarra framkvæmda sem eiga sér stað á eða við fornminjar.

Tilgangur fornleifaskráninga

Í þjóðminjalögum nr. 107/2001 er kveðið á um að stuðla beri að verndun menningarsögulegra minja í eigin umhverfi og tryggja að íslenskum menningararfi verði skilað óspilltum til komandi kynslóða, að auðvelda eigi aðgang að þeim, kynna þær þjóðinni og greiða fyrir rannsóknum. Í 9. grein laganna eru fornleifar skilgreindar sem:

> [...] hvers kyns leifar fornra mannvirkja og annarra staðbundinna minja sem menn hafa gert eða mannaverk eru á, svo sem:
>
> a. búsetulandslag, byggðaleifar, bæjarstæði og bæjarleifar ásamt tilheyrandi mannvirkjum, húsaleifar hvers kyns, svo sem kirkna, bænahúsa, klaustra og búða, leifar af verbúðum, naustum, verslunarstöðum og byggðaleifar í hellum og skútum;
> b. vinnustaðir þar sem aflað var fanga, svo sem leifar af seljum, verstöðvum, bólum, mógröfum, kolagröfum og rauðablæstri;
> c. gömul tún- og akurgerði, áveitumannvirki og leifar eftir veiðar til sjávar og sveita;
> d. gamlir vegir, stíflur, brýr, vatnsvöð, varir, hafnir og bátalægi, slippir, ferjustaðir, kláfar, vörður og vitar og önnur vega- og siglingamerki ásamt kennileitum þeirra;
> e. virki og skansar og önnur varnarmannvirki;
> f. gamlir þingstaðir, meintir hörgar, hof og vé, brunnar, uppsprettur, álagablettir og aðrir staðir og kennileiti sem tengjast siðum, venjum, þjóðtrú eða þjóðsagnahefð;
> g. áletranir, myndir eða önnur verksummerki af manna völdum í hellum eða skútum, á klettum, klöppum eða jarðföstum steinum;
> h. haugar, dysjar og aðrir greftrunarstaðir úr heiðnum eða kristnum sið.
> i. skipsflök eða hlutar úr þeim.
>
> Minjar 100 ára og eldri teljast fornleifar, en heimilt er þó að friðlýsa yngri minjar [...].

Samkvæmt lögunum eru allar fornleifar friðhelgar og verndaðar gegn hvers kyns raski. Í 10. grein laganna segir að fornleifum megi enginn „spilla, granda né breyta, ekki heldur hylja þær, laga né aflaga né úr stað flytja nema leyfi Fornleifaverndar ríkisins komi til". Þetta á við um allar fornleifar, óháð sérstakri friðlýsingu. Friðhelgi fornleifa er ekki háð því að þær séu þekktar eða hafi verið skráðar. Ef áður óþekktar fornleifar finnast ber að tilkynna það Fornleifavernd ríkisins. Komi fornleifar í ljós við jarðrask skal fresta vinnu á staðnum uns ákvörðun Fornleifaverndar liggur fyrir um hvort og með hvaða skilyrðum framkvæmdir megi halda áfram (sjá 14. gr.).

Eitt af markmiðum fornleifaskráningar er að sporna við því að minjar verði fyrir skemmdum af gáleysi eða að nauðsynjalausu. Fornleifaskráning kemur að notum í minjavörslu þegar ákvarðanir eru teknar um aðgerðir til verndar einstökum minjastöðum eða minjasvæðum. Auk þess kemur hún að gagni í rannsóknum og kynningum.

En það er ekki síður hagur þeirra sem stýra hvers konar framkvæmdum að eiga aðgang að yfirliti um fornleifar á tilteknu svæði. Segja má að við það vinnist tvennt.

Unnt verður að taka tillit til minjanna við skipulagsvinnu og nýta þær til að varðveita sögu staðarins í landslaginu. Einnig má minnka stórlega líkur á að framkvæmdaraðilar rekist í miðjum klíðum á fornleifar, sem þeir gerðu sér ekki grein fyrir að gætu verið fyrir hendi, en reynist svo nauðsynlegt að rannsaka með tilheyrandi kostnaði og töfum á framkvæmdum.

Björgunaruppgröftur, sem er unninn vegna framkvæmda og undir þrýstingi frá framkvæmdaraðilum, er heldur ekki æskilegur frá sjónarmiði fornleifafræðinnar. Fornleifaskráning sameinar þess vegna hagsmuni fræðigreinarinnar og þeirra sem standa að framkvæmdum.

Almennt er æskilegt að framkvæmdum sé beint frá minjastöðum en sé þess enginn kostur ber að tilkynna Fornleifavernd ríkisins um framkvæmdirnar með fyrirvara. Getur Fornleifavernd ef svo ber undir krafist þess að framkvæmdum sé frestað uns fornleifarannsókn hefur farið fram. Þeir, sem standa fyrir meiri háttar framkvæmdum, bera kostnað af fornleifarannsóknum sem nauðsynlegar reynast þeirra vegna (sjá 14. gr. Þjóminjalaga).

Fornleifur. Gagnagrunnur Byggðasafns Hafnarfjarðar

Gagnagrunnurinn *Fornleifur* er fornleifaskrá er veitir upplýsingar um skráðar fornleifar í landi Hafnarfjarðar.
Gagnasafn *Fornleifs* byggir á fornleifaskráningu Byggðasafns Hafnarfjarðar sem felur í sér heimildaöflun og úrvinnslu jafnt ritaðra sem munnlegra heimilda, korta og loftmynda. Enn fremur vettvangsvinnu s.s. GPS hnitun fornleifa, ljósmyndun, gerð uppdrátta og lýsingu fornleifa á vettvangi. Með innslætti í gagnagrunninn, útprentun gagnasafnsins, gerð korta og sögulegs inngangs, verður til lokaskýrsla sem send er bæjaryfirvöldum og Fornleifavernd ríkisins, telst þá fornleifaskráningu viðkomandi svæðis vera lokið.
Fornleifur veitir upplýsingar um fjölmörg skráningaratriði og gildi sem hér verður gerð nánari grein fyrir:

Aðalnúmer og undirnúmer

Fornleifum er í gagnagrunninum gefið ***Aðalnúmer*** og ***Undirnúmer***. Aðalnúmer ræðst nær undantekningalaust af heiti jarðar. Jörðin Hvaleyri hefur sem dæmi aðalnúmerið 9 en undirnúmer telja fjölda skráðra fornleifa innan landamerkja jarðarinnar.

Landareign og númer landareignar

Gildið ***Landareign*** á við heiti þeirrar jarðar sem fornleifar finnast á. Samkvæmt Fasteignamati ríkisins eiga jarðir ákveðið ***landsnúmer*** sem fært er inn í gagnagrunninn.
Golfvöllurinn Hvaleyri hefur eigið fasteignanúmer samkvæmt Fasteignamati ríkisins. Ný byggingasvæði í landi Hvaleyarar hafa ekki fengið eign fasteignamatsnúmer, þannig að skráðar fornminjar á skráningarsvæðinu er allar undir fasteignamatsnúmeri Hvaleyrar.

Ás, Stekkur.
Sögulegt yfirlit

Í Örnefnaskrá segir að landamerki fyrir umboðsjörðina Ás í Garðahreppi séu: Stefna í Fuglastapaþúfu í þúfu fyrir vestan svokallað Skarð austast í Grímsnesi; þaðan í Bleikstein í Bleiksteinshálsi; þaðan í Þormóðshöfða og þaðan í Steinhús.
Úr Fuglastapaþúfu fyrir vestan Guðbrandsbæ bein lína í austur í vörðu milli Áss og Jófríaðarstaða; þaðan í vörðu norðan til við Ásfjallsöxl. Þaðan til suðausturs í vörðu á Bláberjahrygg; sama lína í Vatnsenda efri; svo í vörðu á Kjóadalshálsi; þaðan beint í vörðu á Miðhöfða þaðan í Fremstahöfða; þaðan upp í Steinhús.

Í Örnefnaskrá segir enn fremur:
Ás í Garðahreppi, fyrrum Álftaneshreppi, en tilheyrir nú Hafnarfirði. Jörðin tilheyrði jörðum þeim er lágu við fjörðinn.[2]

Í Jarðabók frá 1703 segir m.a.:
Jarðardýrleiki á hluta kóngsins er óviss og veit enginn um hann. Jóns Péturssonar hlut segja menn vera þrjá hundruðustu 80 álnir, en þetta er þó nokkuð óvíst þar sem bóndaeignin tíundast engum svo menn viti. Að sögn manna fellur þessi tíund bóndans niður vegna erfiðra hreppamanna flutninga yfir Kapelluhraun að Þorbjarnastöðum. Sýnist líklegt að jörðin muni til samans öll 12 hundruðustu verið hafa. Og væri þá konungspartuinn 8 hundruðstu og 60 álnir. Eigandinn að meiri hlut jarðarinnar er kongleg Majestat, og minni hlut eign Jóns Péturssonar á Hliði lögréttumanns. Ábúanadinn er Þórður Jónssons. Landskuld af kóngsins parti er 60 álnir, af bóndaeigninni 20 álnir, Greiðist með fjórum vættum fiska í kaupstað. Við til húsabótar leggur ábúandinn af báðum hlutum jarðarinnar. Leigukúgildi eitt með hlut kongsins, og með bóndaeiginni eitt. Leigur greiðist í smjöri heim til Bessastaða af kóngskúgildinu. En vegna kúgildi bóndans, er greitt annað hvort í smjöri eða fiski heim til eigandans eða í kaupstað.
Kvaðir af kóngspartinum eru mannlán um vertíð sem leyst hefur verið stundum með einni vætt fiska, stundum með því að lána umboðsmanninum eitt tveggja manna far leigulaust um vertíð. Að auki einn hríshestur árlega heim til Bessastaða, þó á umliðnu ári umboðsmannsins hafi fólki þótt sá hríshestur ekki nógu gildur er bóndinn kom með. Var honum því sagt að bæta við hrísi, kom hann þá með annan hríshest sem var lakari en sá fyrri. Hér að auki dagslátta heim til Bessastaða og fæðir bóndinn sig sjálfur, stundum hafa skipaferðir kallaðar verið og jafnvel nokkrum sinnum fleiri en ein á ári, fæðir þá bóndinn sig sjálfur. Í fyrra og margoft áður var maður heimtur að þjóna að hússtörfum staðarins að Bessastöðum og fæðir bóndinn verkmanninn. Enn nú setti Jens Jurgensson tvö ár þau síðustu sem hann var umboðsmaður og í fyrra umboðsmaðurinn Páll Beyer eitt lamb í fóður hvert ár þessara þriggja með jörðinni. Hafði sú kvöð aldrei verið áður það er menn muna og hefur bóndinn ekkert fyrir það fóður þegið. Að auki voru í hittifyrra af Jens Jurgenssyni og nú í sumar af Páli Beyer út heimtur heyhestur til að fóðra kvikfénað þann er fálkunum var ætlað til fæðis á útsiglingunni, og bóndanum sjálfum gert skilt að flytja heyið inn í Hólmakaupstað. Þessi kvöð hafi aldrei fyrr verið það er menn muna. Áður þegar fálkarnir silgdu á Básendum og Keflavík var bóndanum skilt að lána mann til að bera fálkana ásamt öðrum manni frá Bessastöðum suður til áðurnefndra kaupstaða og kostaði bóndinn

---

[2] Gísli Sigurðsson. Ás, Garðahreppur, Gullbringusýsla. Örnefnastofnun Íslands.

manninn að öllu. Þessi kvöð var aldrei fyrr en í Heidemanns tíð og þaðan frá inn til þess er fálkarnir silgdu með Hólmaskipi. Bóndinn gaf manninum 20 álnir fyrir að fara þessa för og að auki fæði fyrir hann.
Á jarðarhluta bóndans eru ekki neinar kvaðir.
Kvikfénaðaur eru fjórar kýr, átta ær, einn tveggjavetra sauður, sjö veturgamlir, átta lömb, og einn foli þriggjavetra.
Hægt er fórða þrjár kýr og eitt ungnaut.
Heimilsmenn eru fjórir.
Selstöð á jörðinn í heimalandi eru þar hagar sæmilegir og vatnsból gott.
Hrísrif hefur jörðin í almenningum til kolgjörðar og eldiviðar.
Lyngrif er í heimalandi, hluti af því notaður til eldiviðar og til að fæða búfénað í heyskorti.
Torfrista og stunga lök og lítt gagnvænleg.
Heimræði brúkar jörðin frí og skipauppsátur í Ófriðarstaðalandi halda sumir. En sumir eigna skipauppsátrið Ási sem ítak á móti selstöðu sem Ófriðarstaðir skuli eiga og síðar segir. Vita menn ekki glögt hvort þetta skipauppsátur og búðarstæði er með skilyrðum eða líðunarsemi. Þó ganga þar skip ábúandans og hafa gengið um langan aldur, en þar var ekki búið það er menn muna fyrr en Margrét Þorsteinsdóttir bjó að Ási fyrir meira en tuttugu árum. Engjar eru engar. Útigangur sæmilegur. Vatnsból bregst all sjaldan.[3]

Sýslulýsingar og sóknarlýsingar segir:
Í lýsingu Selvogsþinga eftir síra Jón Vestmann.
Segir m.a. Kaupstaðarvegur til Hafnarfjarðar liggur úr Selvogi yfir Grindavíkurskörð, stífgild þingmannaleið yfir fjallgarðinn í nr. 1, brattur og grýttur mjög. Frá Krísuvík liggur annar vegur til sama kaupstaðar nefndur Ketilstígur, þrír partar úr þingmannaleið að lengd grýttur og brattur sem hinn. Hlíð í Selvogi er næsti bær við Grindarskarðsveg, en Litli-Nýibær í Krísuvík næst við Ketilstíg. Ás í Garðasókn á Álftanesi er næst bær við Ketilstíg að vestan er Hafanrfjörður í sömu sókn næstur Grindarskarðsvegi að vestanverðu. bls. 109.[4]

Lýsing Garðaprestakalls 1842 eftir síra Árna Helgason segir m.a.:
Þar eru taldir upp bæir í sókninni, og einn af þeim er Ás með tómthúsi.
Bls. 206. Einnig eru taldir upp alfaravegir, og er sá syðsti sem liggur upp í Krísuvík, liggur hann frá Ási Garðasókn, og heitir Stórhöfðastígur.[5]

Í Jarðatali Johnsens frá 1847, segir m.a.:
Álftaneshreppur. Ás, Jarðarnúmer 169: Jörðin er í konungseign. Dýrleiki er 12 hundruð, landskuld er 0.80, kúgildi tvö, ábúandi einn.
Bls. 92.[1]

---

[3] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1703 Jarðarbók,III, Bls. 170-172. Kaupmannahöfn 1923-1924.
[4] Jón Vestmann Landnám Ingólfs. III. Sýslulýsingar og sóknarlýsingar bls.109
[5] Árni Helgason Landnám Ingólfs. III. Sýslulýsingar og sóknarlýsingar Bls. 206 og 212.
[1] J. Johnsen Jarðatal á Íslandi.Bls. 92 Kaupmannahöfn 1847.
[6] Ásgeir Guðmundsson 1983. Saga Hafnarfjarðar I. 1908 – 1983. Bls 112.

Jörðin Ás var lögð undir lögsaganrumdæmi Hafnarfjarðar 1959 og bærinn eignaðist landið 1964. [6]

Náttúrufar og jarðabætur

Samkvæmt túnakorti frá 1918, er túnið í Ási 2.8 teigar og þar af helmingur sléttaður.
Kálgarðar eru um 670 m2
Tún Stekks er talið 0.6 teigar, þýft að mestum hluta. Kálgarður 720 m2.[7]

---

[7] Túnakort 1918. Þjóðskjalasafn Íslands

Niðurstöður

Við allar framkvæmdir á svæðinu ætti að hafa í huga að möguleikar eru á að fornleifar geta alltaf leynst í jörðu sem ekki eru neinar heimildir um eða neinar vísbendingar séu á yfirborði um að svo sé.

Mörg af þeim heitum sem eru í örnefnaskrá Áss eru alveg horfin og ekki hægt að staðsetja, vegna ýmisa breytinga á landinu í gegnum tíðina og óljósra lýsinga, og ekki hefur verið hægt að fá staðkunnuga til að staðsetja nánar, því örnefnalýsingar eru oftar en ekki gerðar af þeim sem ekki eru lengur meðal okkar. Þetta eru oft stígar, götur, traðir, tún og túngarðar.

Þá er fornleifaskráning vegna vinnu við deiliskipulag á nýjum byggingasvæðum austan og sunnan í Ásfjalli. Þessi svæði eru merkt A, B, C, D, J, og K.

Þær minjar sem hafa verið skráðar eru að mestu búsetuminjar um landbúnað og ræktun. Þær minjar sem eru sýnilegar í dag eru að mestu frá því um aldamótin 1800-1900. Heimildir eru um búsetu í Ási frá Jarðabók frá árinu 1703.

Innan þess svæðis sem er friðland Ástjarnar eru fornminjar, austan til á svæðinu undir Ásfjalli er Mómýri þar var mótekja (19) og ekki langt þar frá tóft (21) sem hefur verið hlaðin utan í smá klettabelti. Fjárhústóft (7) er sunnan við vegaslóða sem liggur að trjáræktarsvæðinu sem er í kringum bæjarstæði Áss, Þegar slóðinn var lagður hefur hann verið lagður yfir tóftina að hluta, ef til frekari framkvæmda við stíginn kemur verður að gæta varðúaðar vegna tófarinnar. Þá er tóft (22)sem er rétt utan við friðlandið í suður frá Ástjörn, ofan við göngustíginn, í norður frá því sem heitir Hádegisskarð. Framkvæmdir við þessar tóftir ætti varast.

Ein af þeim hættum sem steðjar að fornminjum í dag er skógrækt. Ekki er æskilegt að gróðursetja tré nær fornleif en 20 metra. Þær fornminjar sem eru á skráningarsvæðinu eru sumar hverjar staðsettar á trjárækarsvæðinum, má þar fyrst nefna bæjarstæði Áss (1)og tóft (20) sem er við göngustíg sem liggur frá nýbyggðri göngubrú í austur frá bæjarstæði Áss. Þegar göngustígurinn var lagður hefur hann verið lagður yfir austurhluta tóftarinnar (20), ef einhverjar meiri framkvæmdir verða vegna þessa stígs, ætti að gæta fyllstu varúðar þannig að tóftin verði ekki fyrir frekari hnjaski.

Við frekari gróðursetningu á skráningarsvæðinu ætti að taka tilllit til þeirra minja sem þar eru.

Við framkvæmdir árið 2000, vegna nýrrar íbúðabyggðar varð rask á minjum í og við bæjarstæði Stekks(28). Ef einhverjar frekari framkvæmdir verða á þessu svæði ætti að taka fullt tillit til þeirra minja sem þegar hafa orðið fyrir raski, þannig að ekki komi til frekari röskunnar á þeim, sem er túngarður (32,33) og bæjarstæði Stekks (28) á bæjarhólnum. Einnig skal tekið tillit til annara minja sem eru í landi Stekks (29,30,31,32,33,34,35,36). Það sama gildir fyrir aðrar minjar á þessu svæði, og svæði sem liggur norðavestan við Ásbraut, en þar eru tóftir (25,26,27) frá fjárbúskap á síðustu öld.

Í örnefnaskrá er talað um að að sumarbúastaðir hafi staðið austan við bæjarstæði Áss, á því svæði er allmikið af tóftum og garðahleðslum. Í örnefnaskrá segir að Stöðullinn(16) sé utan við suðurhlið Áss, steinahleðsla sem liggur næstum í sömu hæð og landið í kring, er vel sýnileg og ætti að aðgæta vel við hverskonar jarðrask á þessu svæði.

Minjar eru einnig frá hernáminu, en það eru all mörg grjóthlaðin skotbyrgi.(43,44,46,48,50,51) Stríðsminjar eru ekki taldar eiginlegar fornminjar í dag en verða það innan nokkura ára og sýna mjög sérstakt tímabil í sögu okkar sem er vert að varðveita fyrir komandi kynslóðir.

Niðurstöður: Framtíðar byggingasvæði, fyrir deiliskipulag í landi Áss, eru merkt á korti með bókstöfunum A, B, C, og D, og niðurstöðum fornleifaskráningar á hverju svæði.

Svæði A

Við norðvesturhorn á fyrirhugðum deiliskipulagsreit er grjóthlaðin fjárborg (47), sem er nú mikið hrunin. Þar sem þetta er á mörkum reitsins ætti auðveldlega að vera hægt komast hjá því að hleðslur fjárborgarinnar verði fyrir meira raski, fjarlægð frá fornleif að framkvæmdasvæði á ekki að vera minni en 20 m.
Á svæði sem er sunnan við Kaldárselsveg, norðaustan við hesthús eru undirhleðslur fyrir girðingar. Ofan á þær hafa síðan veið settir girðingarstaurar með vírgirðingu. Undirhleðslur fyrir girðingar koma einnig inn á norðvestuhorn skipulagssvæðisins upp af Kaldárselsvegi. Þessar hleðslur eru hluti af undirhleðslum sem liggja með hlíðinni í vestur, til afmörkuðnnar á túnspildum. Þetta eru hleðslur frá miðri síðustu öld, og hafa tilheyrt þeim búskap sem var þá á svæðinu, en þau hús voru uppsteypt, en hafa nú verið rifin. Ekki eru heimildir um að þar hafi verið búið nema þennan takmarkaða tíma.

Svæði B

Á þessu svæði fundust ekki neinar fornleifar, hvorki frá heimildum eða við yfirferð svæðisins. Heimildir eru þó um vörðu rétt sunnan við austur af fyrirhugaðu deiliskipulagssvæði var varða sem er næsta horfin. Það mætti samt gera ráð fyrir því að hún yrði hlaðin upp sem kennileiti við nýtt íbúðarhverfi. Um svæðið liggur nú malarvegur, en hvort hann hefur verið lagður ofan á gamla slóð eru ekki heimildir um, ætla má því að vegurinn sé seinna tíma vegagerð.

Svæði C

Á þessu svæði fundust ekki neinar fornleifar, hvorki frá heimildum eða við yfirferð svæðisins.

Samantekt á svæði B og C

Milli þessar tveggja svæða austan í Ásfjalli eru allmörg skotbyrgi frá hernámi Íslands, sem flokkast í dag sem stríðsminjar. Þær liggja fyrir utan fyrirhuguð deiliskipulgassvæði og er því ekki í beinni hættu vegna þess. En með nálægð við tilvonandi íbúðarbyggð gæti orðið meiri ágangur í og við þær. Þetta eru minjar um sérstakt tímabil í sögu okkar og ætti að varðveita fyrir komandi kynslóðir.

Svæði D

Þetta svæði er bæði í landi Áss, og í landi Hvaleyrar. Í þeim hluta sem er í landi Áss eru hvorki heimildir um fornleifar, né neinar sem fundust við vettvangskönnun. Hluti malarvegar liggur um vesturhluta svæðisins, ekki eru heimildir um að hann hafi verið lagður ofan á gamla slóð, ætla má því að vegurinn sé seinni tíma vegagerð.

Svæði D í Hvaleyrarlandi

Sjá fornleifaskráningu fyrir Hvaleyri.

Svæði J

Þetta svæði er að litlu leiti í landi Áss, mestur hluti þess er í landi Hvaleyrar.

Á því svæði sem er í landi Áss eru hvorki heimildir um fornleifar, né neinar sem fundust við vettvangskönnun.

Svæði J í Hvaleyrarlandi

Sjá fornleifaskráningu fyrir Hvaleyri.

Svæði K

Þetta svæði er í landi Áss, eru hvorki heimildir um fornleifar, né neinar sem fundust við vettvangskönnun.

Heimildir

Skriflegar heimildir:
Árni Helgason. Landnám Ingólfs. III. *Sýslulýsingar og sóknarlýsingar* Bls. 206 og 212.
Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1703 *Jarðarbók*,III, Bls. 170-172. Kaupmannahöfn 1923-1924.
Gísli Sigurðsson. *Ás, Garðahreppur, Gullbringusýsla.* Örnefnastofnun Íslands.
J. Johnsen *Jarðatal* á Íslandi. Bls.92 Kaupmannahöfn 1847.
Jón Vestmann. Landnám Ingólfs. III. *Sýslulýsingar og sóknarlýsingar* bls.109
Túnakort 1918. Þjóðskjalasafn Íslands.

Birna Gunnarsdóttir og Ragnheiður Traustadóttir. 1996.*Fornleifaskráning vegna samkeppni um skipulag í Áslandi og Grísanesi* Fornleifadeild Þjóðminjasafns Íslands
Jónatan Garðarsson. 2004. *Hvaleyri –býlin, túnin og kennileit.* Óútgefið handrit.
Sigurður Bergsteinsson og Guðmundur Ólafsson. *Þjóminjaskráning í Hafnarfirði 1987-1990.* Fornleifadeild Þjóðminjasafns Íslands 1996.Óútgefið.

Heimildarmenn.
Jónatan Garðarsson. Lóuási 2. Hafnarfirði.

Fylgiskjöl.

1. *Yfirlitskort yfir Ásland og land Hvaleyrar, þar sem ný byggingasvæði eru skilgreind með gulum lit.*
2. *Túnakort frá 1918, yfir jörðina Ás.*
3. *Túnakort frá 1918 yfir jörðina Stekk sem er í Áslandi.*
4. *Kortagrunnur yfir Ásland þar sem fornleifar eru merktar inn með samsvarandi númeri og er í gagnagrunni Byggðasafns Hafnarfjarðar* Fornleifi.
5. *Kort af framtíðar byggingasvæðum, merktar með bókstöfunum A, B, C, D,J og K. og númeri samsvarandi númeri sem er í gagnagrunni Byggðasafns Hafnarfjarðar, Fornleifi.*
   Mælikv.1: 10 000.

Forsíðumynd
Horft til norðurs frá tóft í Hádegisskarði yfir að bæjarstæði Áss, sem er til hægri í skógarbeltinu sem er fyrir miðri mynd.
Ljósmynd Katrín Gunnarsdóttir ágúst 2004.

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	1	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Ás	N 064°03.155' W 021°57.039'	Horfið	Skógrækt	Mikil

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Bæjarstæði/Ás	Nei		Nei	Já	Talsvert

Lega og staðhættir:

Bæjarstæði og bæjarhóll Áss, er austarlega í skógræktarreit í Áslandi.

Lýsing:

Bæjarhóll Áss hefur verið sléttaður að mestu að ofan og möl sett á hann. Hóllinn sjálfur er vel sýnilegur. Leifar af steyptum veggjabútum sjást á bæjarstæðinu. Á bæjarstæði stóð síðast hús sem byggt var 1904.

Athugasemdir:

Et eitthvað jarðrask verður á þessu stað ætti það að vera undir eftirliti fornleifafræðings. Eins er mikil hætta í og við bæjarhólin af trjárækt.
Það var búið í Ási fram til ársins 1956, eftir það var jörðin leigð fyrir grastekju. Húsið síðan rifið um 1980.

Mynd 1.
Horft til noðurs yfir skógræktar svæði og bjæarstæði Áss sem er til vinstri við rauðan gám sem er til hægri á myndinni.
Mynd 2.
Bæjarstæði Áss, horft í austur.

Heimildir:

Túnakort. Þjóðskjalasafn Íslands 1918.
Birna Gunnarsdóttir, Ragnheiður Traustadóttir. *Fornleifaskránig vegna samkeppni um skipulag í Áslandi og Grísanesi. Fornleifadeild* Þjóðminjasafns Ísland. Reykjavík 1996.
Vettvangsathugun með Jónatani Garðarsynii, 10/6 2004.

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	2	Ásland		169	1900 -

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Fjós	N 064°03.155' W 021°57.021'	Lélegt	Ábúð	Lítil

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Fjós	Nei		Nei	Nei	Lítið

Lega og staðhættir:

Fjósið er norðan í bæjarhólnum. Má vel vera að það hafi verið byggt á grunni eldra fjóss.

Lýsing:

Uppi standa steyptir veggir fjóssins sem stóð þarna síðast. Það er um 4 m - 6 m að stærð, og eru dyr í suðaustur.Steypt þak er yfir fjósinu og er það grasivaxið. Nýlega hefur verið kveikt í drasli inni í fjósinu.

Athugasemdir:

Ef eitthvað jarðrask verður vegna fjóssins ætti það að vera undir eftirliti fornleifafræðings, vegna nálægðar við bæjarhólinn, því fjósið er nánast byggt inn í hann.

Mynd 1.
Fjósið sem er austan við bæjarstæði Áss. Horft í vestur.
Mynd 2.
Fjósið austan við bæjarstæði Áss. Horft í vestur.

Heimildir:

Vettvangsathugun 10/6 2004.

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	3	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Ásbrunnur	N 064°03.145' W 021°56.954'	Lélegt	Ábúð	Talsverð

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Brunnur	Nei		Nei	Já	Talsvert

Lega og staðhættir:

Brunnurinn er vestur af bjæjarstæði Áss, utan skógræktargirðingarinnar. á svæði sem liggur að göngustíg austan við eystri hluta Spóaás.

Lýsing:

Brunnurinn og hleðslur við hann eru að mestu á kafi í grasi. En þó má vel sjá lækkun í landinu að honum. Brunnopið er um 1.5 x 1.5 m, og um 1 m á hæð þar sem það er hæst á austurhliðinni, en lækkar svo til vesturs, og rennur saman við landið í kring og endar í rás 2 m - 3 m langri og 0.50 m breiðri sem liggur í vestur. Í botn brunnsins hefur nú verið sett lok, en það er á kafi í grasi.

Athugasemdir:

Við fornleifaskráningu 1996 er sagt að hlaðið sé í kringum brunninn og vestan brunnsins sé hlaðin stétt. Hleðslur eru nú að mestu horfnar í gróður og sömuleiðis stéttin alveg horfin.

Mynd 1: Brunnur Ás, vestan við bæjarstæðið, brunnurinn er hringlaga fyrir miðri mynd, horft í austur.

Heimildir:

Birna Gunnarsdóttir, Ragnheiður Traustadóttir. 1996. *Fornleifaskráning vegna samkeppni um skipulag í Áslandi og Grísanesi.* Fornleifadeild Þjóðminjasafns Íslands.
Gísli Sigurðsson. *Ás, Gullbringusýsla, Garðahreppur.* Örnefnastofnun Íslands.

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	4	Ásland		169	1900 -

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Ás	N 064°03.207' W 021°57.165'	Sæmilegt	Ábúð	Lítil

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Undirhleðsla/girðing	Nei		Nei	Nei	Lítið

Lega og staðhættir:

Þessi undirhleðsla er í vestur frá bæjarstæði Áss, að mörkum skógræktarreits.

Lýsing:

Undirhleðsla þessi liggur vestan við bæjarstæði Áss. að mörkum vesturhliðar skógræktar. Ás þar sem hann liggur norður-suður, rof hefur verið gert í garðinn fyrir malarstíg sem liggur í gegnum skógræktina. Garðurinn er grjóthlaðinn, og er hleðsluhæð allt að 0.80 m og breiddin allt að 1m. Ofan á garðinum er gaddavírsgirðing.

Athugasemdir:

Mynd 1.
Undirhleðsla grjóthlaðin við vesturhlið skógræktargirðingar við Ás. Horft í suðaustur.
Mynd 2.
Grjóthlaðin undirhleðsla, horft í suðvestur

Heimildir:

Vettvangsathugun 10/6 2004.

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	5	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Vesturtúngarður	N 064°03.246' W 021°57.130'	Sæmilegt	Ábúð	Talsverð

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Túngarður/hleðsla	Nei		Nei	Nei	Talsvert

Lega og staðhættir:

Túngarðurinn liggur austur-vestur um 20 m frá undirhleðslu sem er vesturhlið skógræktatreits í landi Áss. Gaðurinn liggur fast við austurhlið fjárhústóftar, sem er við göngustíg ofan skógræktar í landi Áss.

Lýsing:

Túngarðurinn liggur austur-vestur um 20 m frá undirhleðslu sem er á vesturhlið skógræktargirðingar. Hann er um 2 m -3 m á breidd grjóthlaðinn, hleðsluhæð um 0.50 m. Garðurinn liggur fast við fjárhústóft sem liggur upp að göngustíg norðan garðsins.

Athugasemdir:

Mynd 1:
Vesturtúngarður Áss, horft í norðaustur.

Heimildir:

Vettvangsathugun 10/6 2004.

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	6	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Áslindin	N 064°03.242' W 021°57.140'	Sæmilegt	Ábúð	Talsverð

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Áslindin/Vatnsból	Nei		Nei	Já	Talsvert

Lega og staðhættir:

Í Örnefaskrá segir: Út frá Vesturtúngarði neðarlega var uppspretta sem nefndist Áslindin. Þar var vatnsból fyrir Ás, ef brunnin þraut.
Lindin er í smá slakka í landinu frá vesturhlið skógræktar girðingar að göngustíg austan við Spóaás.

Lýsing:

Lindin er líkust vatnspolli. um 1 x 1.5 m að stærð. Í grasivöxnum slakka.

Athugasemdir:

Mynd 1:
Út frá vesturtúngarði er Áslindin. Horft í norðaustur.
Mynd 2:
Áslindin horft í norðaustur.

Heimildir:

Gísli Sigurðsson. *Ás, Garðahreppur, Gullbringusýsla.* Örnefnastofnun Íslands.

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	7	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Fjárhús	N 064°03.246' W 021°57.130'	Lélegt	Ábúð	Talsverð

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Tóft/fjárhús	Nei		Nei	Já	Talsvert

Lega og staðhættir:

Fjárhústóftin er um 15 m frá norðaustur horni skógræktargirðingar, upp við malarstíg sem liggur að skógræktarsvæði.

Lýsing:

Fjárhústóftin er grjóthlaðin, en mikill grasvöxtur er í veggjum tófarinnar og í tóftinni sjálfri.
Hún er um 20 m löng og 7 m - 8 m breið eins og hún er núna, en augljóslega hefur önnur langhlið tóftarinnar verið eyðilögð þegar lagður var malarvegar að skógræktinni í landi Áss. Veggjahæð er um 0.40 m, veggjaþykkt um 1 m. Frá suðaustur horni tóftarinnar liggur Vesturtúngarður Áss í norður-suður.

Athugasemdir:

Við fornleifaskráningu 1996, er tóftin sögð skiptast í a.m.k. þrjú hólf, og það syðsta er greinilegast 3 x 4 m og er innangengt þaðan í miðhólf.

Mynd 1:
Horft yfir fjárhústóftir til vesturs.
Mynd 2:
Horft til norðvesturs yfir fjárhústóftir.
Mynd 3.
Teikning. K.G. 2004

Heimildir:

Birna Gunnarsdóttir, Ragnheiður Traustadóttir, 1996. *Fornleifaskráning vegna samkeppni um skipulag í Áslandi og Grísanesi.* Fornleifadeild Þjóðminjasafns Íslands
Vettvangathugun 10/6 2004.

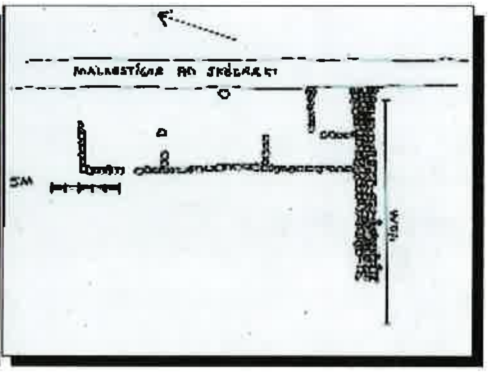

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	8	Ásland		169	1900 -

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Fjárhús	N 064°03.244' W 021°57.040'	Lélegt	Ábúð	Talsverð

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Tóft/fjárhús	Nei		Nei	Já	Talsvert

Lega og staðhættir:

Í skógarlundi ofan við göngustíg sem liggur niður af Gauksási.

Lýsing:

Þarna stóð sumarbústaður sem var rifinn um 1950, frá honum sést steypt gólf uppi á smá hól. Neðan við hólinn í vestur eru tóftarbrot sem liggja alveg niður að göngustígnum sem þarna liggur og hefur göngustígurinn verðið lagður yfir hluta tóftarinnar. Austurhlið tóftarinnar liggur inn í hólinn, og frá báðum hliðum ganga upphlaðnir garðar sem ná út að gangstígnum. Tóft þessi sést á túnakorti frá 1918.

Athugasemdir:

Mynd 1:
Steypt gólfplata frá sumarbústað sem stóð þar sem nú er trjálundur fyrir ofan göngustíg sem liggur sunnan við Áslandshverfið. Horft til norðausturs
Mynd 2:
Ofan við göngustíg sem liggur sunnan og neðan við Áslandshverfið, og fyrir ofan bæjarstæði Áss. Hleðsla fyrir miðri mynd, horft til austurs.
Mynd: 3
Teikning K.G.2004.

Heimildir:

Túnakort. Þjóðskjalasafn Íslands 1918.

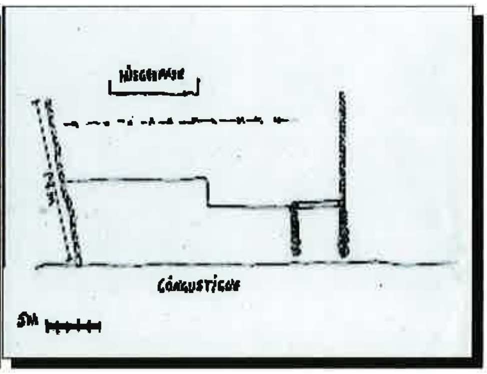

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	9	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Suðurtraðir	N ° . ' W ° . '	Horfið	Annað	Lítil

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Suðurtraðir,traðir/heimild	Nei		Nei	Nei	Talsvert

Lega og staðhættir:

Samkvæmt örnefnalýsingu segir að Suðurtraðir hafi legið frá bænum niður Brekkuna niður að Suðurtraðarhliði.

Lýsing:

Traðirnar eru í dag alveg horfnar og ekki hægt að segja til um hvar þær hafa legið nákvæmlega, en vísað í lýsingu í örnefnaskrá.

Athugasemdir:

Heimildir:

Gísli Sigurðsson, *Ás, Garðahreppur, Gullbringusýsla*. Örnefnastofnun.

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	10	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Norðurtraðir	N ° . ' W ° . '	Horfið	Ábúð	Lítil

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Norðurtraðir, traðir, heimild	Nei		Nei	Nei	Talsvert

Lega og staðhættir:

Í örnefnaskrá segir: Heiman frá bænum lágu Norðurtraðir, þar á mótum garðanna, norður- og vesturgarðs, þar var norðurtraðarhlið. Ofanvert við traðirnar nyrst var flöt sem nefndist Dansflöt.

Lýsing:

Ekki er hægt að staðsetja Noðrurtraðir út frá þeim upplýsingum sem liggja fyrir, en vísað er í staðháttalýsingu í örnefnskrá.

Athugasemdir:

Heimildir:

Gísli Sigurðsson. *Ás, Garðahreppur, Gullbringusýsla.* Örnefnastofnun Íslands.

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	11	Ásland		169	1900 -

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Sumarbústaður	N 064°03.130' W 021°56.859'	Lélegt	Ábúð	Lítil

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Bæjarstæði/sumarbústaður	Nei		Nei	Nei	Lítið

Lega og staðhættir:

Niður af götunni Gaukshólum í um 25 m í austur frá bæjarstæði, sumarbústaðar sem rifinn var um 1950 og stóð þar sem nú er skógarrjóður.

Lýsing:

Ekkert sést nú af byggingu þessari nema steypt gólfplata um sem er 4-5 m x 11 m, með steyptum veggjum sem eru um 0.40 m á hæð. tröppur hafa verið á byggingunni á suðurhlið, og sjást þær greinilega ennþá.

Athugasemdir:

Mynd 1:
Horft til suðurs yfir steypta gólfplötu sumarbústar.
Mynd: 2:
Horft til suðausturs yfir steypta gólfplötu og tröppur á sumarbústað.
Mynd 3:
Teikning K.G. 2004.

Heimildir:

Vettvangsathugun með Jónatani Garðarssyni 22/6 2004.

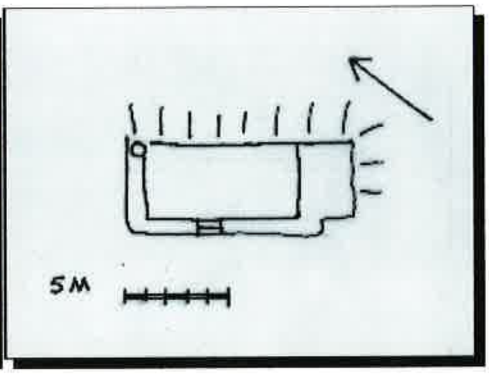

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	12	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Sumarbústaður	N 064°03.141' W 021°56.849'	Horfið	Ábúð	Lítil

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Bæjarstæði/túngarður	Nei		Nei	Nei	Lítið

Lega og staðhættir:

Þetta gamla sumarbústaðaland er fyrir neðan þar sem nú er gatan Gauksás. Í austur frá bæjarstæði Áss.

Lýsing:

Þarna stóð sumarbústaður sem var rifinn um 1950. Sumarbúastaðurinn stóð uppi á smá hól og beggja megin hans má sjá hleðslur, út frá bæjarstæðinu liggur síðan túngarður sem hefur vesturhlið um 25 m langa og austuhlið 30 m. Innan túngarðsins og í hann hefur verið plantað miklu af trjám.

Athugasemdir:

Þarna bjó Guðrún Jónsdóttir sem kom í Hafnarfjörð í kringum 1900, áður hafði búið þar Þorvaldur Ólafsson d. 1895.
Mynd 1:
Í landi Áss. Séð yfir að bæjarstæði þar sem sumarbústaður fyrir miðri
mynd þar sem er staur, ásamt garðhleðslum sem eru í kringum trjágróður. Horft í norður.
Mynd 2:
Tekning K.G. 2004.

Heimildir:

Vettvangsathugun með Jónatani Garðarssyni 10/6 2004.

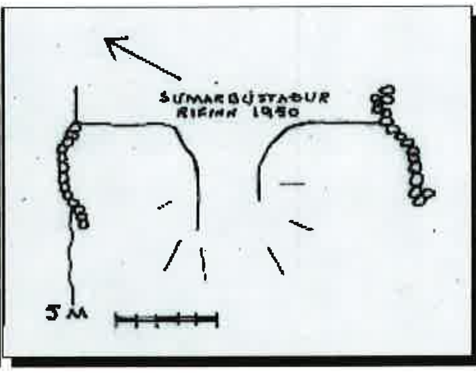

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	13	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Túngarður.	N 064°03.118' W 021°56.878'	Sæmilegt	Ábúð	Talsverð

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Garðlag/túngarður	Nei		Nei	Nei	Talsvert

Lega og staðhættir:

Austan við túngarð frá sumarbústað sem stóð þarna fram til 1950, en steypt gólfplata sést vel ennþá.

Lýsing:

Neðan við Gauksás liggur þessi garður austan við bæjarstæði og túngarð sumarbústaðar sem var rifinn um 1950. Austurhlið garðsins er um 15 m löng, suðurhlið um 30 m og vesturhlið um 15 m löng og á þeirri hlið er op sem er yfir að trjárækt sem er fyrir neðan túngarð sem liggur í kringum sumarbústaðarstæði. Hleðlsuhæð garðsins er um 0.30, en víða liggur hann sléttur í landinu.

Athugasemdir:

Mynd 1:
Horft til austurs eftir hlöðnum garði sem er hægra megin við lúpínurnar, og beygir síðan til vinstri fremst á myndinni, garðurinn er austan við trjálund þar sem var sumarbústaður.
Mynd 2:
Hér er horft yfir garðinum til suðurs.
Mynd 3:
Teikning K.G. 2004.

Heimildir:

Vettvangsathugun 10/6 2004.

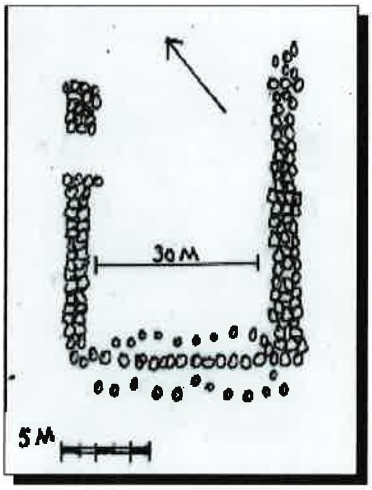

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	14	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Útihús	N 064°03.141' W 021°56.880'	Sæmilegt	Ábúð	Talsverð

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Tóft	Nei		Nei	Nei	Talsvert

Lega og staðhættir:

Tóftin er um 7 m í suður frá túngarði sumarbústaðar sem rifinn var um 1950.

Lýsing:

Tóftin er grasivaxin að mestu, en sést í steinahleðslur við dyr á vesturhlið. Hleðslsuhæð er um 0.30 m þar sem þeir eru hæstir, en ytri veggir renna að mestu saman við landið í kring.

Athugasemdir:

Mynd 1:
Útihús, tóft horft til suðausturs.
Mynd 2:
Tóftin er þar sem timbur liggur á jörðinni.
Horft til austurs.
Mynd 3:
Tekning K.G. 2004.

Heimildir:

Vettvangsathugun 10/6 2004.

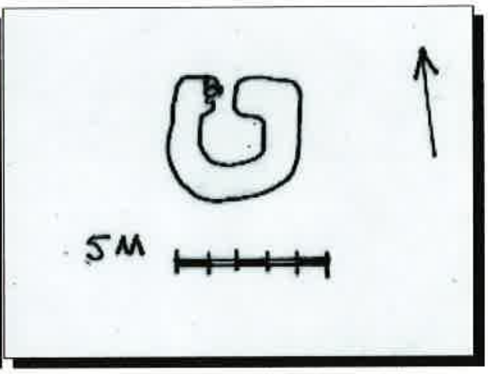

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	15	Ásland		169	1900 -

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Útihús	N 064°03.135' W 021°56.898'	Lélegt	Ábúð	Lítil

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Tóft/grjót	Nei		Nei	Nei	Lítið

Lega og staðhættir:

Við suðurenda gróðurbeltis sem er fyrir neðan sumarbústaðaland, austan við Ás.

Lýsing:

Húsið sem þarna hefur verið er nú alveg fallið saman og er á að líta eins og stór grjóhrúga sem er um 5 m x 7 m að stærð, og hæð um 0.70 m .

Athugasemdir:

Mynd 1:
Steinahrúga fyrir miðri mynd eru leifar af útihúsi þar sem voru sumarbústaðir austan við bæjarstæði Áss. Horft til norðurs.

Heimildir:

Vettvangsathugun 10/6 2004.

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	16	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Stöðull	N 064°03.123' W 021°56.890'	Sæmilegt	Ábúð	Talsverð

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Stöðull/hleðsla	Nei		Nei	Nei	Talsvert

Lega og staðhættir:

Um 20 m í suðaustur frá túngarði sem er í kringum sumarbústaðalandið austan við Ás.

Lýsing:

Hleðslur stöðulisins liggja sléttar í landinu, en sjást vel. Það sést í eina steinaröð í hvorum vegg.

Athugasemdir:

Í Örnefnaskrá segir að utan við suðurhlið túngarðs Áss sé stöðullinn, og þar fyrir neðan kargaþýfður mói.

Mynd 1:
Fyrir miðri mynd steinahleðslur stöðuls, horft til suðurs.
Mynd 2:
Steinahleðslur frá stöðli, fyrir miðri mynd
horft til suðurs
Mynd 3. Teikning K.G. 2004.

Heimildir:

Gísli Sigurðsson. *Ás. Gullbringusýsla, Garðahreppur.* Örnefnastofnun Íslands.

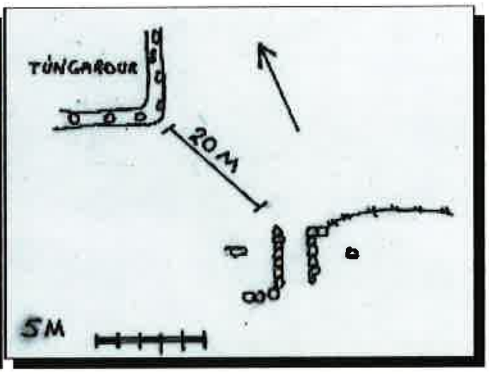

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	17	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Vatnsból/þvottur	N 064°03.153' W 021°56.863'	Sæmilegt	Ábúð	Talsverð

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Vatnsból/hleðslur	Nei		Nei	Nei	Talsvert

Lega og staðhættir:

Vatnsbólið er vestur af bæjarhólnum þar sem síðast stóð hús, sumarbústaður sem var rifinn um 1950. Hleðslur í kringum vatnsbólið eru byggðar inn í brekku. Við austurhlið vatnsbólsins er lækjarfarvegur, og hefur læknum verið veitt þar inn þegar á þurfti að halda.

Lýsing:

Veggir og botn vatnsbólsins eru grjóthlaðnir. Veggjahæð þar sem hæðst er inn í brekkuna í vestur um 0.80 m á hæð, en lækka til hliðana og eru á austurhlið um 0.30 m - 0.40 m. Ytri brúnir hleðslunnar renna saman við landið í kring, nema að austan. Vatnsbólið er nú fullt af drasli

Athugasemdir:

Það má vel ætla að þarna hafi verið þveginn þvottur.

Mynd 1:
Brunnur/þvottaaðstaða, er steinahrúga fyrir miðri mynd. Horft til vesturs.
Mynd 2:
Brunnur horft til norðausturs.
Mynd 3: Teikning K.G. 2004.

Heimildir:

Vettvangsathugun 22/6 2004.

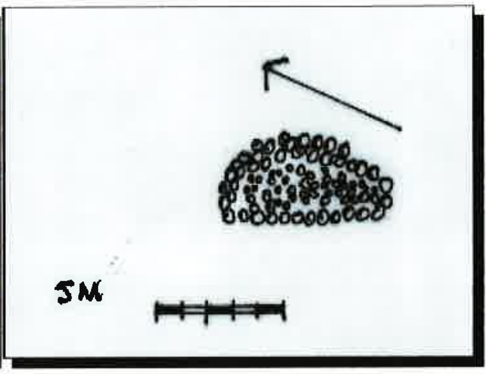

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	18	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Hleðsla	N 064°03.115' W 021°56.930'	Lélegt	Ábúð	Lítil

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Garðlag/hleðsla	Nei		Nei	Nei	Lítið

Lega og staðhættir:

Á melholti niður frá bæjarstæði sumarbústaðar á móts við austurhlið á skógræktargirðingu.

Lýsing:

Hálf skeifulaga grasivaxinn garður sem er 0.50 m á hæð, ytri brúnir hans renna að mestu saman við landið í kring, hann og 1 m - 2 m breiður við enda hans er hleðsla sem 7 m - 8 m löng og 1 m á breidd, hleðsluhæð er um 0.30 m

Athugasemdir:

Mynd 1:
Hleðslur fremst á mynd fyrir miðju, horft til austurs.
Mynd 2:
Heðslukantur sést óljóst fyrir miðri mynd, neðan við túnblett. Horft til norðurs.
Mynd 3: Teikning K.G. 2004.

Heimildir:

Vettvangsathugun 22/6 2004

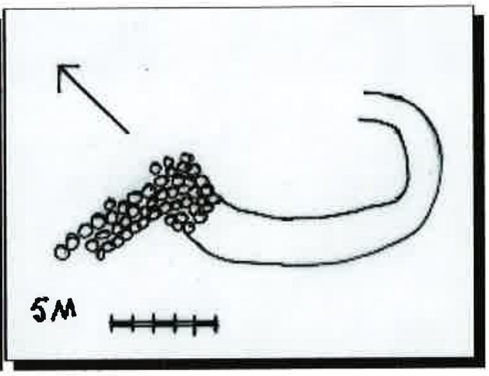

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	19	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Móholt/Mómýri	N 064°03.046' W 021°57.111'	Sæmilegt	Ábúð	Lítil

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Mótaka	Nei		Nei	Nei	Lítið

Lega og staðhættir:

Mómýri og Móholt eru sunnan við núverandi
göngustíg sem liggur í austur frá bæjarstæði Áss, við austuenda Ástjarnar.

Lýsing:

Mómýri er áberandi moldarbarð á landinu og framan við það er Mómýri. Á smá hæð/holti norður af því er Móholt, þar er graslendi og steinar innan um.

Athugasemdir:

Örnefnalýsingu segir: Utan suðurhliðs var Stöðullinn, þar fyrir neðan var kargþýfður mói sem nefnist Ásmói. Þá var þar neðar Ásmýri eða Mómýrin. Þar var mótaka og suður af var Móholtið. Þangað var mórinn borinn frá mógröf og þurrkaður.

Heimildir:

Gísli Sigurðsson. *Ás, Gullbringusýsla, Garðahreppur.* Örnefnastofnun Íslands..

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	20	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Fjárhús	N 064°03.086' W 021°57.107'	Sæmilegt	Ábúð	Mikil

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Tóft	Nei		Nei	Nei	Hátt

Lega og staðhættir:

Tóftin er fast við göngustíg um 20 m í suður frá nýlega hlaðinni steinbrú á göngustígnum sem er austan við bæjarstæði Áss.

Lýsing:

Tóftin er grasivaxin að mestu en sést þó í hleðslur. Við norðuhlið hennar er grasivaxið garðlag, og annað grjóthlaðið garðlag út frá suðurhlið hennar. Tóftin er um 12 m löng og 5 m - 6 m breið. Hún er tvískipt og sést betur í hleðslur í vestari hluta hennar en austri hlutinn meira grasivaxinn. Göngustígur liggur fast við austri hluta tófarinnar og svo virðist sem hann hafi verið lagður yfir tóftina að hluta. Veggir tóftarinnar eru allt að 0.40 á hæð en að mestu um.30 m.

Athugasemdir:

Mynd 1:
Tóft við göngustíg, rétt austan við göngubrú sem er austan við Ás. Horft í austur.
Mynd 2:
Tóft við göngustíg rétt austan við göngubrú sem er
austan við Ás. Horft í vestur.
Mynd 3: Teikning K.G. 2004.

Heimildir:

Vettvangsathugun 22/6 2004.

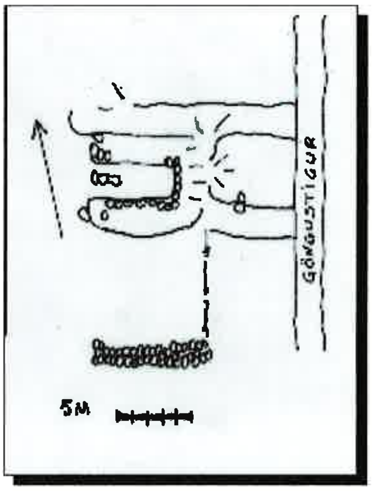

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	21	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Fjárhús	N 064°03.015' W 021°57.143'	Sæmilegt	Ábúð	Talsverð

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Tóft	Nei		Nei	Nei	Talsvert

Lega og staðhættir:

Tóftin er í austur frá Ástjörn, í klettabelti sem er vestan við göngustiginn sem liggur í austur frá Ási.

Lýsing:

Hliðarveggir tóftarinnar eru byggðir út frá kletti. Veggir eru grasivaxnir, en sést þó vel í grjóthleðslur. Austari veggurinn er um 6 m langur og hinn vestari um 8 - 9 m langur, veggjahæð er um 0.50 m, og veggjaþykkt um 1 - 1.5 m. Dyr eru í norðvestur.

Athugasemdir:

Mynd 1:
Grjóhlaðnir veggir tóftarinnar eru byggðir utan í klett sem er til hægri á myndinni, Horft í norður.
Mynd 2:
Grjóthlaðnir langveggir tóftarinnar eru þvert yfir miðja mynd út frá klettinum sem er til hægri á mynd, horft í norður.
Mynd 3:
Teikning K.G. 2004.

Heimildir:

Vettvangsathugun 22/6 2004.

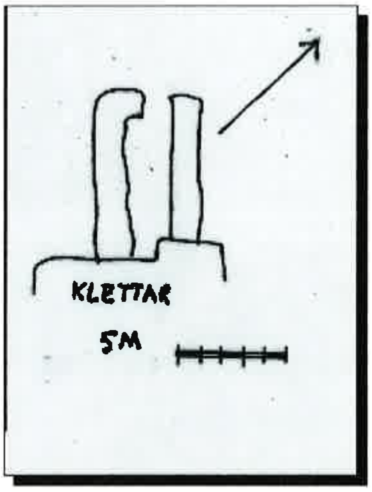

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	22	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Fjárhús	N 064°02.882' W 021°57.379'	Sæmilegt	Ábúð	Talsverð

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Tóft	Nei		Nei	Nei	Talsvert

Lega og staðhættir:

Tóft þessi er í smá grasivöxnum slakka norðan við Hádegisskarð, sem er í suður frá Ástjörninni, fyrir ofan göngustíg.

Lýsing:

Tóftin er grjóthlaðin. Veggjahæð er um 0.40 m og veggjaþykkt um 1 m. Tóftin er þrískift. Nyrsta hólfið hefur garða eftir endilöngu, og hólfið þar á bak við gæti hafa verið lambakró, þótt ekki sjáist nú dyr á milli þessa tveggja. Austan við er hlaðinn grasivaxinn garður, aðhald.

Athugasemdir:

Mynd 1:
Grjóthlaðin tóft vestan og norðan við Dagmálaskrað. Horft í vestur.
Mynd 2:
Grjóthlaðin tóft vestan og norðan við Dagmálskarð. Horft í norðaustur.
Mynd 3:
Teikning K.G. 2004.

Heimildir:

Vettvangsathugun með Jónatani Garðarsssyni 22/6 2004.

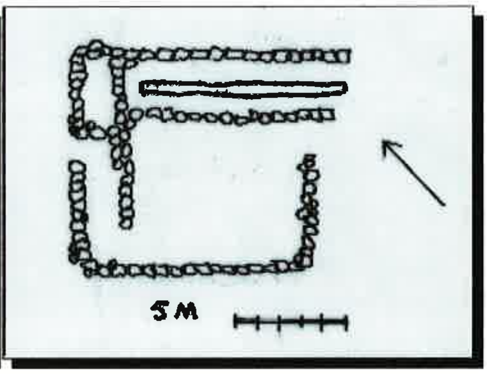

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	23	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Hádegisskarð	N 064°02.864' W 021°57.364'	Ágætt	Ekkert	Lítil

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Eyktarmark/samgönguleið	Nei		Nei	Nei	Talsvert

Lega og staðhættir:

Hádegisskarð er á milli Ásfjalls og Grisanes.

Lýsing:

Örnefnaskrá segir m.a.: Grísanesstígur liggur niður af hálsinum (Grísaneshálsi) heim að Suðurtraðarhliði (Ás) Þaðan liggur aftur á móti Skarðsstígurinn upp í svonefnt Skarð á Ásfjallsöxl vestari, skarðið einnig nefnt Hádegisskarð. Hér rann féð til beitar suður í grófirnar, Bláberjahrygg og Vatnshlíðina. Skarðið var einnig samgönguleið fyrir þá sem komu sunnan að, og var þá Ás viðkomustaður fyrir þá.Skarðið var líka nefnt Stórhöfðastígur sem var að austanverðu, og Hrauntungustígur að vestan.

Athugasemdir:

Mynd 1:
Horft til suðvesturs yfir dagmálskarð sem er þar sem landið er lægt fyrir miðri mynd.(116-1647)

Heimildir:

Gísli Sigurðsson. *Ás, Garðahreppur, Gullbringusýsla.* Örnefnastofnun Íslands.

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	24	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Hádegisvarða	N 064°02.902' W 021°57.586'	Lélegt	Ábúð	Lítil

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Varða/heimild	Nei		Nei	Nei	Talsvert

Lega og staðhættir:

Varðan var vestur af Skarðinu, Hádegisskarði.

Lýsing:

Varðan hefur verið rifin aðeins eftir af henni smá upphækkun í landinu sem er suður-norður um 2 m og austur-vestur um 3 m, hún er lyngvaxin með einstaka steinum.

Athugasemdir:

Mynd 1:
Skarðasvarðan var einnig nefnd Hádegisvarða samkvæmt Örnefnaskrá.
Varðan var rifin í kringum aldamótin 1800-1900.
Rétt til hægri á miðri mynd, þar sem hæst ber var varða sem nú er horfin. Horft í vestur.
Mynd 2.:
Fyrir miðri mynd smá hæð, þar sem varðan var. Horft í vestur.

Heimildir:

Gísli Sigurðsson. Ás, *Garðahreppur, Gullbringusýsla.* Örnefnastofnun Íslands.
Vettvangsathugun með Jónatan Garðarssyni 9/7 2004.

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	25	Ásland		169	1900 -

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Fjárhús	N 064°03.299' W 021°57.900'	Lélegt	Ábúð	Talsverð

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Fjárhús/tóft	Nei		Nei	Nei	Talsvert

Lega og staðhættir:

Á svæði milli Reykjanesbrautar og Ásbrautar, þar sem er spennistöð. Þessi tóft er í vestur frá spennistöð

Lýsing:

Tóftin eða tóftarbrotið er um 5 m á breidd og 7 m á lengd sá hluti sem er í fullri lengd, en hinn er um 2 m - 3 m á lengd og veggjahæð er um 0.20 m - 0.30 m. Veggjabrot liggur með vesturhlið tóftarinnar um 7 m langt, og um 0.80 á breidd. og 0.30 m á hæð.

Athugasemdir:

Mynd 1:
Óljós tóftarbrot fyrir fyrir neðan miðja mynd. Horft í norðnorðaustur.
Mynd 2:
Teikning K.G. 2004.

Heimildir:

Vettvangsathugun 24/6 2004.

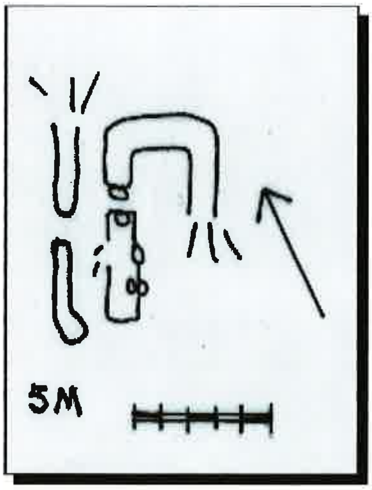

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	26	Ásland		169	1900 -

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Tóft	N 064°03.316' W 021°57.884'	Sæmilegt	Ábúð	Talsverð

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Tóft/aðhald	Nei		Nei	Nei	Talsvert

Lega og staðhættir:

Á svæði milli Reykjanesbrautar og Ásbrautar þar sem er spennustöð.

Lýsing:

Tóftin er grasivaxin en sést þó í hleðslur, mikið grjót er í botni tófarinnar sem hrunið hefur úr veggjum hennar. Hún er 4 m x 5 m. Veggjahæð allt að 0.70 m við innri brún, en um 0.30 m - 0.40 m við ytri brún. Vesturhlið tóftarinnar er hlaðin utan í klett. Utan í klettinn er síðan steinahleðsla sem er aðhald og er kletturinn ein hlið í því.

Athugasemdir:

Mynd 1:
Tóft til hægri á miðri mynd ásamt aðhaldi til vinstri. Horft til norðnorðausturs.
(Mynd 2:
Teikning K.G. 2004.

Heimildir:

Vettvangsathugun 24/6 2004.

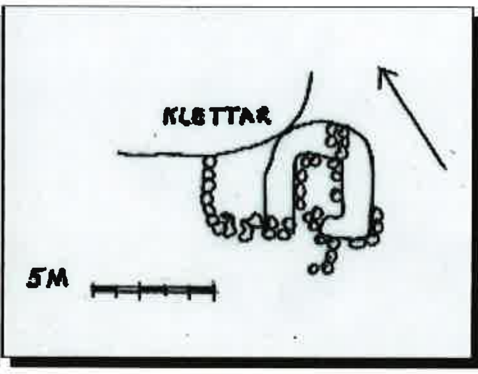

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	27	Ásland		169	1900 -

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Fjárhús	N 064°03.296' W 021°57.726'	Sæmilegt	Ábúð	Talsverð

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Fjárhús/tóft	Nei		Nei	Nei	Talsvert

Lega og staðhættir:

Á svæði sem er á milli Reykjanesbrautar og Ásbrautar, þar sem ser spennistöð. Tóftin er í vestur frá spennistöð.

Lýsing:

Tóftin er grjóthlaðin en milli steinanna er gras. Tóftin er um 5 m x 5 m að stærð, veggjahæð við dyraop að austan er um 0.60 m og að vestan um 0.40 m, og 1.20 m við innri brún á noðurvegg. Veggjaþykkt um 1 m

Athugasemdir:

Mynd 1:
Tóft til hægri á miðri mynd ásamt aðhaldi til vinstri. Horft til norðnorðausturs.
Mynd 2:
Teikning K.G. 2004.

Heimildir:

Vettvangsathugun 24/6 2004.

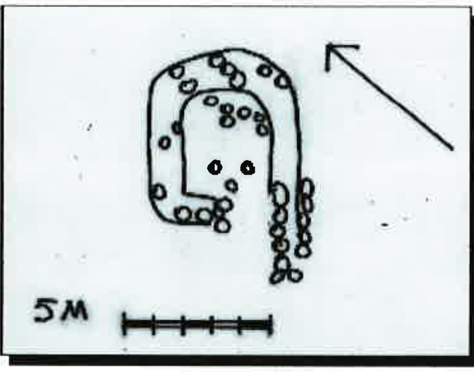

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	28	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Stekkur	N 064°03.288' W 021°57.691'	Horfið	Ábúð	Mikil

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Stekkur,bæjarstæði/heimild	Nei		Nei	Nei	Talsvert

Lega og staðhættir:

Bæjarstæði Stekks er á svæði milli Ásbrautar og gatnanna Blikaáss, Lóuáss og Spóaáss.

Lýsing:

Bæjarstæði Stekks á bæjarhólnum hefur verið sléttað út, en bæjarhóllinn er ennþá á sínum stað.

Athugasemdir:

Í Örnefnaskrá Gísla Sigurðssonar segir m.a. um Stekk: Að það hafi verið býlí þurrabúð, og hafi einnig haft heitin Ásstekkur, Vindás, og Vindásstekkur. Þar hafi verið Stekkstúnið umgirt Stekkstúngörðum, vesturtúngarður, suðurtúngarður, austurtúngarður og norðurtúngarður. Þar sem komu saman norður- og vesturtúngarður var norðurhlið.
Í annari Örnefnaskrá segir að Stekkurinn sé tómhús frá Ási og hafi fyrst byggst 1830.
Bæjarstæði Stekks var sléttað út eftir árið 2000. Við jarðrask á þessu svæði ætti að hafa í huga að þarna er bæjarhólinn, með vitneskju um búsetuhætti Stekks í gegnum tíðina.

Heimildir:

Guðrún Ánradóttir húsfreyja Ási. *Örnefnaskrá*. Byggðasafn Hafnarfjarðar.
Gísli Sigurðsson. *Ás, Garðahreppur, Gullbringusýsla*. Örnefnastofnun Íslands.
Túnakort. 1918. Þjóðskjalasafn Íslands.

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	29	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Stekkur	N 064°03.294' W 021°57.702'	Lélegt	Ábúð	Talsverð

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Stekkur, fjárhús/heimild	Nei		Nei	Nei	Talsvert

Lega og staðhættir:

Á svæði grasivöxnu svæði á milli Ásbrautar og gatnana Blikaáss, Lóuáss og Spóaáss. Fjárhús þessi hafi staðið vestan við bæjarstæði Stekks.

Lýsing:

Þar sem fjárhúsin stóðu hefur verið sléttað, og möl sett yfir, það má búast við að síðan vaxi gróður á svæðinu.

Athugasemdir:

Þarna geta verið hleðslur í jörðu, við jarðrask ætti að hafa það í huga.
Í örnefnaskrá segir að Stekkur hafi fyrst byggst em tómhús frá Ási árið 1830

Heimildir:

Guðrún Árnadóttir, húsfreyjar Ási. *Örnefnaskrá*. Byggðasafn Hafnarfjarðar.
Vettvangsathugun með Jónatani Garðarsssyni 22/6 2004.

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	30	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Stekkur	N 064°03.278' W 021°57.711'	Sæmilegt	Ábúð	Lítil

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Stekkur, kálgarður	Nei		Nei	Nei	Lítið

Lega og staðhættir:

Kálgarðurinn er fyrir neðan bæjarstæði Stekks sem er á grasivöxnu svæði sem liggur á milli Ásbrautar og gatnana Blikaáss, ,Lóuás og Spóaás.

Lýsing:

Kálgarðurinn er um 10 m x 5 m, hann liggur inní brekku, ytri veggir hans renna saman við landið í kring nema á austurhlið, þar er grasivaxin veggjahleðsla um 0.50 m á hæð og um 4.5 m löng, og við enda hans er gengið inn í garðinn.Veggjahæð við norðurhlið er um 1.50 m en lækkar til hliðanna og er um 0.50 m. Um 5 m í austur frá kálgarðinum er lítil tóft.

Athugasemdir:

Í örnefnaskrá segir að Stekkur sé tómthús frá Ási og hafi byggst árið 1830.

Mynd 1:
Kálgarður til vinstri í barðinu fyrir miðri mynd og kofatóftin til hægri, horft í norðaustur. (36-116-1615).
Mynd 2: Teikning K.G. 2004. Kálgarður til vinstri, kofatóft til hægri.

Heimildir:

Guðrún Árnadóttir, húsfreyja Ási. *Örnefnaskrá.* Byggðasafn Hafnarfjarðar.
Vettvangsathugun 24/6 2004

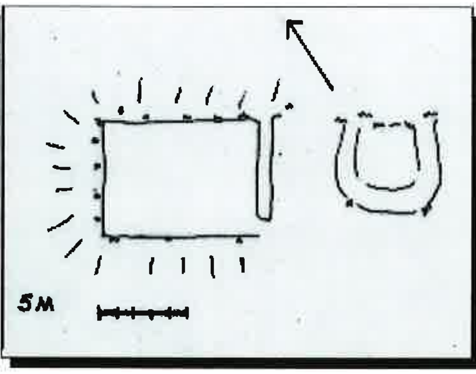

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	31	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Stekkur	N 064°03.274' W 021°57.690'	Lélegt	Ábúð	Talsverð

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Stekkur, kofi	Nei		Nei	Nei	Lítið

Lega og staðhættir:

Fyrir neðan bæjarstæði Stekks sem er á grasivöxnu svæði milli Ásbrautar og gatnana Blikaáss, Lóuáss og Spóaáss.

Lýsing:

Tóftin er um 5 m x 4 m, veggjahæð um 0.50 m, ytri brúnir veggja renna að mestu saman við landið í kring. Veggjaþykkt um 1 m. Um 5 m í vestur er kálgarður.

Athugasemdir:

Í örnefnaskrá segir að stekkur sé tómthús frá Ási og byggðist 1830.

Mynd 1:
Kofatóftin til hægri í grasivöxnu barðinu, kálgarður til vinstri við hana, horft í norðaustur.
Mynd 2:
Teikning K.G. 2004. Kálgarður til vinstri, kofatóft til hægri.

Heimildir:

Guðrún Árnadóttir, húsfreyja Ási. Örnefnaskrá. Byggðasafn Hafnarfjarðar.
Vettvangsathugn 24/6 2004.

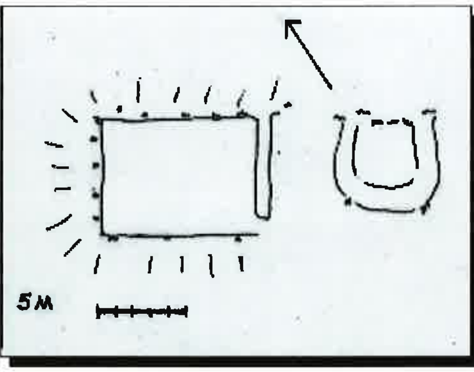

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	32	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Stekkur	N 064°03.262' W 021°57.714'	Sæmilegt	Ábúð	Talsverð

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Stekkur/túngarður	Nei		Nei	Nei	Talsvert

Lega og staðhættir:

Túngarðurinn liggur fyrir neðan bæjarstæði Stekks sem er í grasivöxnu landi á milli Ásbrautar og gatnana Blikáss, Lóuáss og Spóaáss.

Lýsing:

Túngarðurinn liggur fyrir neðan bæjarstæði Stekks í austur - vestur, og er eins og stallur í landinu. Hann er um 40 m langur, og um 0.60 m á hæð næst göngustígnum í austur þar sem hann er hæstur, en hann lækkar síðan til vesturs. Efri brún garðsins rennur að mestu saman við landið í kring,

Athugasemdir:

Í örnefnaskrá er sagt að Stekkur sé tómthús frá Ási, byggt 1830.

Heimildir:

Guðrún Árnadóttir, húsfreyja Ási. *Örnefnaskrá*. Byggðasafn Hafnarfjarðar.
Túnakort 1918. Þjóðskjalasafn Íslands.

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	33	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Stekkur	N 064°03.291' W 021°57.770'	Lélegt	Ábúð	Talsverð

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Stekkur, túngarður	Nei		Nei	Já	Talsvert

Lega og staðhættir:

Út við Ásbraut, niður af fjárhústóft. Gaðurinn er nú horfinn á stórum köflum vegna framkvæmda á þessu svæði, hann er sýnilegur þar sem hann liggur í suður frá fjárhústóftinni, út við Ásbraut.

Lýsing:

Frá fjárhúsi sem er út við Ásbraut liggur garðurinn í norður-suður, þessi hluti hans er í dag um 31 m langur og 1 m breiður, hleðsluhæð allt að 1 m. Gaðurinn er grjóthlaðinn en grasivaxinn að hluta. Rof eru í garðinn á tveimur stöðum fyrir utan það sem er við suður enda hans en þar hefur garðurinn verið rofinn vegna lagningar vatnsleiðlu.

Athugasemdir:

Fornleifaskráning var gerð á vegum Þjóðminjasafnsins 1996, vegna samkeppni um skipulag í Áslandi og Grísanesi, þar er sagt um Stekkjartúngarðinn:
14 Stekkjartúngarður sem er nefndur í örnenfnaskrá sést enn greinilega. Að norðanverðu er garðuinn um 80 cm á hæð og sjást grjóthleðslur vel. Vestanmegin er garðurinn hæstur 1.2 m og virðist eingöngu grjóthlaðinn, en annars staðar er í honum torf. Gaðurinn sést ekki á alllöngum kafla suðaustanmegin við túnið.
Árið 2000 er síðan búið að rjúfa garðinn á um 10 metra kalfa sem liggur út með Ásbraut vegna lagningu vatnslagnar.
Þá er Guðmundur Ólafsson fornleifafræðingu fenginn til að kanna skemmdir garðsins og meta hann. Telur hann þá að auðvelt sé að endurgera hann.

Mynd 1: . Túngarður fyrir miðri mynd og fjárhústóft til hægri.
Horft í norður.

Heimildir:

Birna Gunnarsdóttir, Ragnheiður Traustadóttir. 1996. *Fornleifaskráning vegna samkeppni um skipulag í Áslandi og Grísanesi.* Þjóðminjasafn Íslands.
Gísli Sigurðsson. *Ás, Hafnarfjörður, Gullbringusýsla.* Örnefnastofnun Íslands.
Guðmundur Ólafsson 2000. *Bréf um vettvangsferð vegna röskunar á fornleifum við Stekk.*

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	34	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Stekkur	N 064°03.267' W 021°57.775'	Lélegt	Ábúð	Talsverð

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Stekkur, garðlag/hleðsla.	Nei		Nei	Nei	Talsvert

Lega og staðhættir:

Gaðurinn er fyrir austan og sunnan túngarðinn sem er við fjárhústóft sem er við Ásbraut.

Lýsing:

Garðhleðslan liggur norðvestur-suðaustur í landinu, og er um 14 m löng, út frá norðvestur hlið garðsisns er garður sem er um 4-5 m langur og 1m breiður og frá suðaustur enda liggur annar grjóthlaðinn garður sem er um 3 - 4 m langur og um 2 m breiður.

Athugasemdir:

Mynd 1:
Garðhleðslur fyrir miðri mynd, fyrir neðan og austan túngarð og fjárhús við Stekk í Áslandi horft til vesturs.
Mynd 2:
Teikning K.G. 2004.

Heimildir:

Vettvangsathugun 24/6 2004.

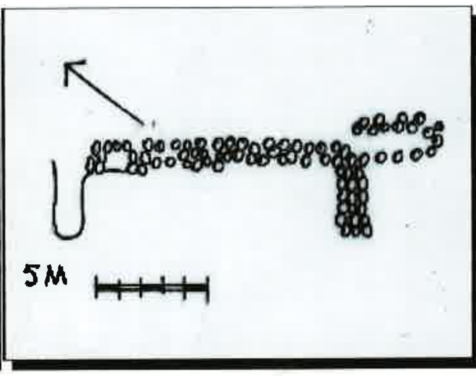

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	35	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Stekkur	N 064°03.293' W 021°57.757'	Sæmilegt	Ábúð	Talsverð

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Stekkur, fjárhús/tóft.	Nei		Nei	Nei	Talsvert

Lega og staðhættir:

Fjárhústóftin er út við Ásbraut að austan upp af Ástorgi. Niður af Blikaási.

Lýsing:

Fjárhústóftin er tvö hólf, hún er mjög grasivaxin, en steinahleðslur í veggjum sjást þó vel í þeim báðum. Ytri veggjahleðslur eru um 0.80 m - 1 m, og innri veggjahæð er um allt að 1.80 m. frá vesturhlið tófarinnar liggur svo túngarður í suður. Í austari hólfinu sér ennþá í garðann sem er steinahleðsla eftir miðju tófarinnar, er hann allt að 0.30 m á hæð.

Athugasemdir:

Mynd 1:
Fjárhústóft, við Stekk, í Áslandi, horft til norðausturs.
Mynd 2:
Neðri hluti túngarðs frá fjárhúsi við Stekk, í Áslandi, horft til suðurs.Fjárhústóftin til hægri, ber við himinn.
Mynd 3:
Teikning K.G. 2004.

Heimildir:

Túnakort 1918. Þjóðskjalasafn Íslands.
Birna Gunnarsdóttir , Ragnheiður Traustadóttir. 1996.*Fornleifaskráning vegna samkeppni um skipulag í Áslandi og Grísanesi.* Þjóðminjasafn Íslands.

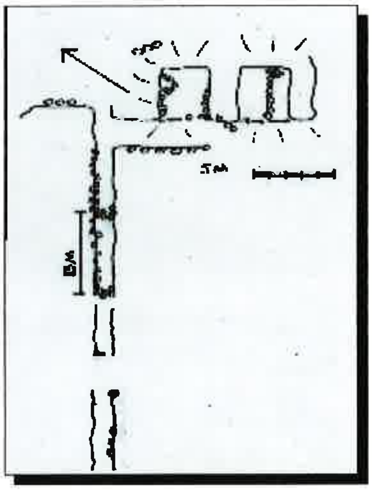

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	36	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Lindin/stekkur	N 064°03.253' W 021°57.056'	Sæmilegt	Ábúð	Lítil

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Stekkur, vatnsból/lind	Nei		Nei	Nei	Talsvert

Lega og staðhættir:

austur frá því sem var bæjarstæði Stekks, í túni á milli göngustígs og Skógræktarreits.

Lýsing:

Lindin er uppspretta um 0.80 m x 1 m að stærð. kki sest í neinar hleðslur í eða við Lindina.

Athugasemdir:

Örnefnaskrá segir að Lindargata hafi legið heiman frá Stekksbæ austur um austurgarðshlið austur að Lindinni. Brunngatan var löng frá Stekk og austur.

Við vettvangsathugn var ekki hægt að greina hvar Brunngatan hefur legið, eins og landið er núna.

Heimildir:

Gísli Sigurðsson. *Ás, Garðahreppur, Gullbringusýsla.* Örnefnastofnun Íslands.

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	37	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Kringla	N ° . ' W ° . '	Horfið	Ábúð	Talsverð

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Kringla, gerði/heimild	Nei		Nei	Nei	Talsvert

Lega og staðhættir:

Vestur á melunum var hringlaga gerði nefnt Kringla, vestar var svo býlið, þurrabúðin Stekkur.

Lýsing:

Ekki er hægt að staðsetja Kringlu eftir þeim upplýsingum sem liggja fyrir. En vísað er til staðháttalýsingar í örnefnskrá.

Athugasemdir:

Heimildir:

Gísli Sigurðsson. *Ás, Garðahreppur, Gullbringusýsla.* Örnefnastofnun Íslands.

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	38	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Ás	N ° . ' W ° . '	Sæmilegt	Nýbyggingar	Lítil

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Sáðslétta/Austurtún	Nei		Nei	Nei	Talsvert

Lega og staðhættir:

Örnefnaskrá segir: Heim frá bæ niður Brekkuna lágu Suðurtraðirnar niður í suðurtraðarhlið, um Austurtún rann lækurinn

Lýsing:

Ekki er vitað hvar hvar Suðurtraðir hafa legið, því ekki hægt að staðsetja Austurtún en ætla má að það hafi verið austan bæjarins.

Athugasemdir:

Heimildir:

Gísli Sigurðsson. *Ás. Garðahreppur, Gullbringusýsla.* Örnefnastofnun.

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	39	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Ás	N ° . ' W ° . '	Sæmilegt	Nýbyggingar	Talsverð

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Sáðslétta/Norðurtún	Nei		Nei	Nei	Talsvert

Lega og staðhættir:

Örnefnaskrá segir: Í Norðurtúni var Hjallabrekka, og þar sem saman komu Austurtún og Norðurtún

Lýsing:

Athugasemdir:

Heimildir:

Gísli Sigurðsson. *Ás, Garðahreppur, Gullbringusýsla.* Örnefnastofnun.

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	40	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Ás	N ° . ' W ° . '	Sæmilegt	Nýbyggingar	Talsverð

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Sáðslétta/Lambhústún	Nei		Nei	Nei	Talsvert

Lega og staðhættir:

Örnefnaskrá segir: Austan lækjarins var Lambhústún og þar var lambhúsið.

Lýsing:

Ekki er vitað hvar lambhúsið var, en túnið er norðaustan við skógræktina.

Athugasemdir:

Heimildir:

Gísli Sigurðsson. *Ás, Garðahreppur, Gullbringusýsla.* Örnefnastofnun.

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	41	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Dansflöt	N ° . ' W ° . '	Sæmilegt	Ábúð	Lítil

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Sáðslétta/Dansflöt	Nei		Nei	Nei	Talsvert

Lega og staðhættir:

Við ofanverðar traðirnar að Ási, nyrst var flöt, sem nefndist Dansflöt.

Lýsing:

Þarna er nú grasivaxið.

Athugasemdir:

Heimildir:

Gísli Sigurðsson. *Ás, Garðahreppur, Gullbringusýsla.* Örnefnastofnun Íslands.

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	42	Ásland		169	1900 -

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Ásfjallsvarða	N 064°03.037' W 021°56.601'	Sæmilegt	Skógrækt og	Talsverð

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Varða/Ásfjallsvarða	Já		Nei	Já	Talsvert

Lega og staðhættir:

Ásfallsvarða er austast á Ásfjalli.

Lýsing:

Varðan er grjóthlaðin. Stærð hennar er um 2 m x 3 m, hleðsluhæð rúmlega 2 m.

Athugasemdir:

Í Örnefnaskrá segir um vörðuna: Varðan stór og mikil á háfjallinu. Hringbyggð, rifin niður á stríðsárunum 1940-1945. Endurbyggð af skátasveit frá Hraunbúum í Hafnarfirði.

Heimildir:

Gísli Sigurðsson. Ás, Garðahreppur, Gullbringusýsla. Örnefnastofnun.

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	43	Ásland		169	1900 -

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Byrgi	N 064°03.037' W 021°56.601'	Sæmilegt	Skógrækt og	Mikil

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Byrgi/stríðsminjar	Já		Já	Já	Hátt

Lega og staðhættir:

Byrgið er um 1 m frá Ásfjallsvörðu í norðvestur.

Lýsing:

Byrgið er allt að því kringlótt, um 4 m x 4 m að stærð, hleðsluhæð er allt að 1 m á norður hlið við inngang, en yfirleitt um 0.80 m, veggjaþykkt um 1 m. Byrgið er grjóthlaðið og er inngangur í vestur.

Athugasemdir:

Mynd 1:
Skotbyrgi vestan við Ásfjallsvörðu, horft til vesturs.(23-116-1654).
Mynd 2:
Skotbyrgi vestan við Ásfjallsvörðu, horft til norðurs (24-116-1655).
Mynd 3:
Teikning K.G. 2004.
Skotbyrgi til vinstri, Ásfjallsvarða til hægri.

Heimildir:

Vettvangsathugun 24/6 2004.

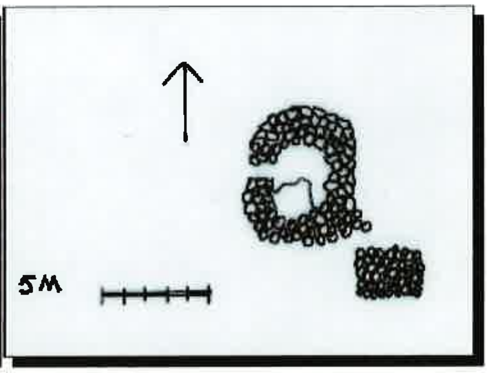

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	44	Ásland		169	1900 -

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Byrgi	N 064°02.993' W 021°56.740'	Sæmilegt	Skógrækt og	Talsverð

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Byrgi/stríðsminjar	Nei		Nei	Já	Hátt

Lega og staðhættir:

Á austanverðu miðju Ásfjalli í vestur frá Ásfjallsvörðu.

Lýsing:

Byrgið er grjóthlaðið, um 7 m x 5 m, hleðsluhæð allt að 1.50 við norðvesturhlið, á austuhlið er það um 1 m á hæð og við inngang sem er á vesturhlið er það um 1 m, veggjaþykkt um 1 m. Út frá innganginum er gangur eða skjólgarður sem er opinn í norður.

Athugasemdir:

Að sumri til er byrgið vart sýnilegt vegna mikillar lúpínu sem þarna vex.

Mynd 1:
Skotbyrgi á miðju Ásfjalli, horft til suðurs. (25-116-1656)
Mynd 1:
Hleðsluveggur, suðaustur veggur inn í byrginu, horft til suðaustur. (27-116-1658).
Mynd 3: Teikning K.G. 2004.

Heimildir:

Vettvangsathugun 24/6 2004.

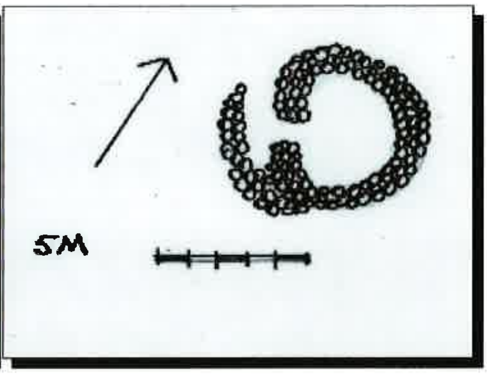

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	45	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Fjárborg	N 064°02.956' W 021°56.881'	Lélegt	Ábúð	Lítil

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Fjárborg/hleðslur	Nei		Nei	Já	Talsvert

Lega og staðhættir:

Fjárborgin var á vesturbrún Ásfjalls, þar sem snýr að Áslandi.

Lýsing:

Fjárborgin er að mestu horfin en eftir eru nokkuð óreglulegar hleðslur, hleðslur sem eru við brúnina eru að mestu horfnar, en þær sem eru fjær brúninni eru allt að 0.60 m á hæð.

Athugasemdir:

Samkvæmt viðtali við Jónatan Garðarsson var fjárborgin rifin og stríðsárunum og grjótið úr henni notað í skotbyrgi sem er í suðaustur á miðju Ásfjalli og er vel sýnileg í dag.
Mynd 1: Leifar Ffárborg ar á vesturbrún Ásfjalls, horft til norðvesturs.
Mynd 2:lLeifar fjárborgar á brún Ásfjalls. Horft til suðurs
Mynd 3: Teikning K.G. 2004.

Heimildir:

Viðtal við Jónatan Garðarson í júlí 2004.

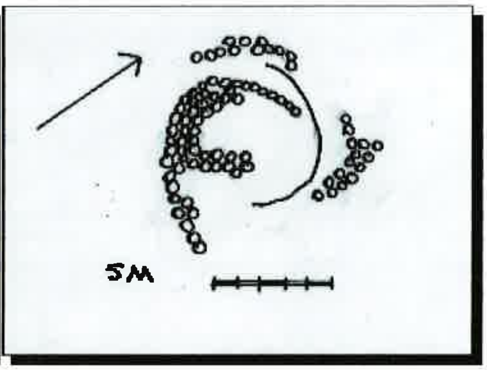

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	46	Ásland		169	1900 -

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Byrgi	N 064°02.984' W 021°56.386'	Sæmilegt	Skógrækt og	Mikil

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Byrgi/stríðsminjar	Nei		Nei	Já	Talsvert

Lega og staðhættir:

Byrgið er í suðaustur frá vörðu Ásfjalls.
Í gróðursnauðu landi þar sem er smá klettar.
Útsýni er úr byrginu til norðurs, austur og suðurs.

Lýsing:

Byrgið er grjóthlaðið, nokkuð hefur hrunið úr veggjum byrgsins. Stærð þess er um 11 m x 5 m, veggjahæð á norðausturhlið um 1.50 m en yfirleitt er hæð veggja um 0.50 m nema við innang þar er það um 0,70 m við norðurvegg og 0.30 m við suðurvegg, hleðsla skjólgarður, er fyrir inngangi sem liggur út frá veturhlið, sem er um 0.30 m á hæð við vegg byrgsins en lækkar síðan niður að landinu í kring,

Athugasemdir:

Við innganginn í byrgið hafa hleðslur greinilega verið færðar úr stað, og þær halaðnar upp að nýju sem framhald af upprunalegri hleðslu.

Mynd 1:
Skotbyrgi austan í Ásfjalli, horf til suðausturs.
Mynd 2:
Hleðslur í skotbyrgi, veggur sem hefur hæstu hleðsluna fyrir miðri mynd. Horf til austurs.
Mynd 3: Teikning K.G. 2004.

Heimildir:

Vettvangsathugun 8/7 2004.

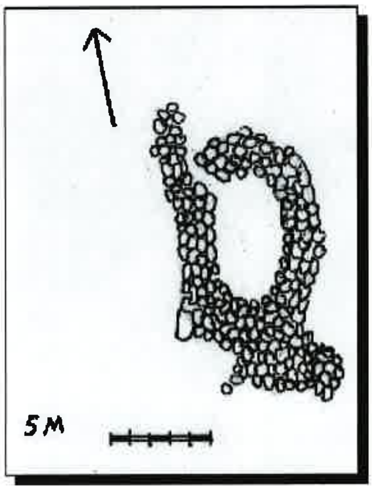

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	47	Ásland		169	1550-1900

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Borgin/fjárborg	N 064°02.183' W 021°56.197'	Lélegt	Skógrækt og	Mikil

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Fjárborg/hleðsla	Nei		Nei	Já	Hátt

Lega og staðhættir:

Fjárborgin er miðja vegu milli hesthúshverfis við Kaldáselsveg og nýrrar íbúðabyggðar í Áslandi.

Lýsing:

Fjárborgin er grjóthlaðin, ytri veggir nokkuð heillegir en innri veggir mikið aflagaðir, svo erfitt er að að átta sig á innra skipulagi. Inngangur hefur verið í norðvestur en úr honum er einnig mikið hrunið. Borgin er næstum hringlaga um 18 m x 18 m, hleðsluhæð við suðausturhlið er um 0.75 m en er yfirleitt um 0.30 m. bæði við innri og ytri brúnir. Veggjaþykkt allt 2 m - 2.5 m, en mikið hefur hrunið úr veggjum og er því erfitt að sjá upprunalega veggjaþykkt.

Athugasemdir:

Fjárborginn er fast við suðvesturhorn á fyrirhugaðri íbúðarbyggð. Þyrfti að taka tillit til þess við skipulagningu á fyrirhuguðu svæði.

Mynd1:
Horft til suðurs yfir miðhluta borgarinnar.
Mynd 2:
Horft til suðurs yfir borgina.
Mynd 3:
Teikning K.G. 2004.

Heimildir:

Gísli Sigurðsson. *Ás, Garðahreppur, Gullbringusýsla.* Örnefnastofnun.

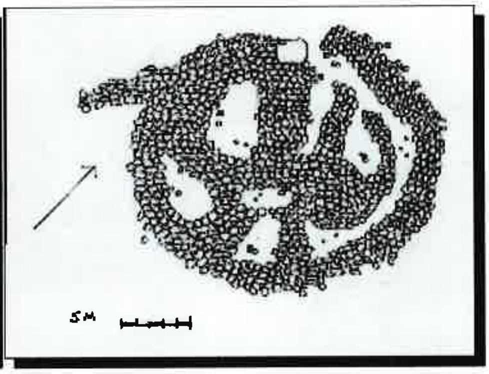

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	48	Ásland		169	1900 -

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Veggjahleðslur	N 064°02.941' W 021°56.417'	Sæmilegt	Ábúð	Lítil

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Veggir/hleðsla	Nei		Nei	Nei	Lítið

Lega og staðhættir:

Sunnan í austurhluta Ásfjalls. Hleðlsuveggir eru um 3 m vestur frá skotbyrgi sem er Gps. N: 64°02.943, V: 21°56.405

Lýsing:

Tveir hleðsluveggir sem hlaðnir eru út frá lágum klettum með um 2 m bili á milli, Hleðsluhæð, á lengri veggnum sem er austar um 0.40 m, og á hinum sem er vestar er um 0.50 m. Ofan á klettana sem eru norðurveggur, er einnig hleðsla sem er um 0.60 m á hæð.

Athugasemdir:

Mynd: 1:
Hleðslur rétt suðvestan
við skotbyrgi,horft til austurs (49-116-1688).
Mynd 2:
Hleðslur suðvestan við skotbyrgi horft til austurs. (50-116-1689).
Mynd 3:
Teikning K.G. 2004.

Heimildir:

Vettvangsathugun 14// 2004.

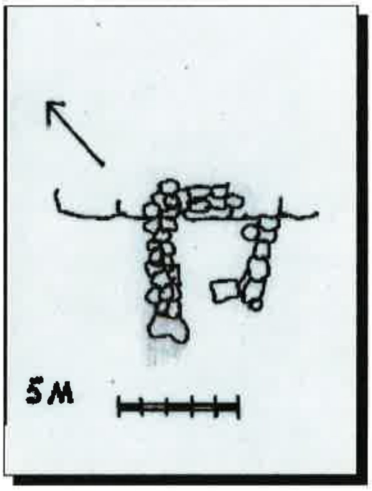

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	49	Ásland		169	1900 -

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Skotbyrgi	N 064°02.943' W 021°56.405'	Sæmilegt	Skógrækt og	Talsverð

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Skotbyrgi/hleðsla	Nei		Nei	Já	Talsvert

Lega og staðhættir:

Sunnan í Ásfjalli.

Lýsing:

Byrgið er nokkuð jafnt upphlaðið. Innanmálshæð veggja er um 0.50 m, utanmál 0.70 m, veggjaþykkt um 2 m - 2,5 m, ekki sést fyrir innangi í byrgið, en líklega hefur hrunið í hann úr veggjum.

Athugasemdir:

Mynd 1:
Skotbyrgi horft til suðurs.
Mynd 2:
Skotbyrgi horft til suðurs.
Mynd 3:
Teikning K.G. 2004.

Heimildir:

Vettvangsathugun 14/7 2004.

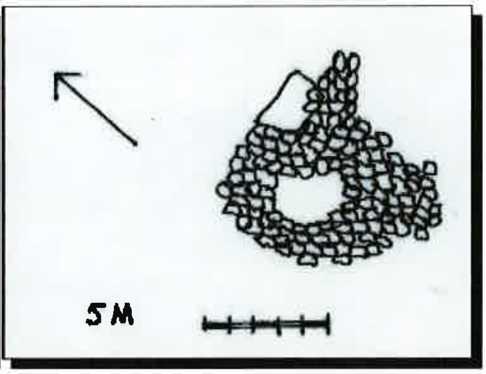

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	50	Ásland		169	1900 -

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Skotbyrgi	N 064°02.925' W 021°56.383'	Sæmilegt	Skógrækt og	Talsverð

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Skotbyrgi/hleðsla	Nei		Nei	Já	Talsvert

Lega og staðhættir:

Byrgið er sunnan og austan í Ásfjalli.

Lýsing:

Byrgið er grjóthlaðið, nokkuð hefur hrunið úr veggjum, hleðslur eru hæstar á vesturhlið þar sem innriveggjahæð er um 1.20 m og ytri veggjahæð um 1.60 m. þar fyrir utan er veggjahæð yfirleitt um 0.50 m.

Athugasemdir:

Mynd 1:
Skotbyrgi, sunnan í Ásfjalli horft til suðurs.
Mynd 2:
Skotbyrgi horft til suðurs.
Mynd 3:
Teikning K.G. 2004.

Heimildir:

Vettvangsathugun 14/7 2004.

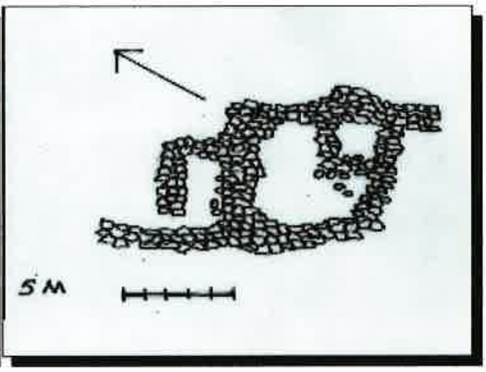

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	51	Ásland		169	1900 -

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Skotbyrgi	N 064°02.913' W 021°56.428'	Sæmilegt	Skógrækt og	Talsverð

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Skotbyrgi/hleðsla	Nei		Nei	Já	Talsvert

Lega og staðhættir:

Skotbyrgi þetta er vestast af þeim þremur skotbygjum sem eru austan og sunnan í Ásfjallinu,

Lýsing:

Grjóthlaðið skotbyrgi, hleðsluhæð veggja er hæst á suðausturhlið um 0.70 m en annars 0.40 m - 0.60 m. Við inngang bygisins eru steinhellur hvor á móti annari, þannig að innangan er nokkuð vel afmörkuð. Mikið hefur hrunið úr norðuvegg byrgisins inn í byrgið. Veggjaþykkt er um 1 m- 2 m.

Athugasemdir:

Mynd 1:
Skotbyrgi, horft í suður.
Mynd 2:
Horft í vestur inngangur byrgisins fyrir miðri mynd.
Mynd 3:
Teikning K.G. 2004.

Heimildir:

Vettvangsathugun 14/7 2004.

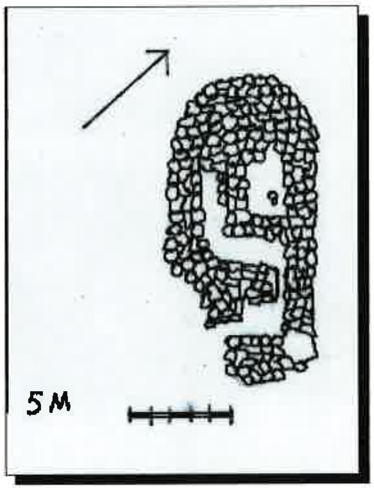

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	52	Ásland		169	1900 -

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Undirhleðslugarðar	N 064°03.321' W 021°55.929'	Sæmilegt	Nýbyggingar	Lítil

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Garðar/undirhleðslur	Nei		Nei	Nei	Lítið

Lega og staðhættir:

Gaðurinn er norðan við hesthús ofan við Kaldárselsveg
Gaðurinn er á svæði A, á kortagrunni

Lýsing:

Garðurinn er grasivaxinn um 100 m langur liggur austur-vestur, hæð garðsins erum 0.30- 0.40 m

Athugasemdir:

Heimildir:

Vettvangsathugun í júlí 2005

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	53	Ásland		169	1900 -

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Undirhleðslugarður	N 064°03.352' W 021°55.943'	Sæmilegt	Nýbyggingar	Lítil

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Gaður/undirhleðslur	Nei		Nei	Nei	Lítið

Lega og staðhættir:

Gaðurinn er upp af Kaldárselsvegi, norðan við hesthúsabyggð vestan vegarins.

Lýsing:

Gaðurinn er mjög siginn grasivaxinn, lengd um 50 m, hæð 0.30 m - 0.50 m, veggjaþykkt um 0.40 m.

Athugasemdir:

Heimildir:

Vettvangsathugn í júlí 2005.

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	54	Ásland		169	1900 -

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Skurður	N 064°03.378' W 021°56.161'	Sæmilegt	Nýbyggingar	Lítil

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Skurður/ræsi	Nei		Nei	Nei	Lítið

Lega og staðhættir:

Skurðurinn er vestan við Kaldárselsveg við endan á vegaslóða sem legið hefur að húsum sem þarna hafa verið rifinn fyrir nokkrum árum.

Lýsing:

Skurðurinn er vel greinilegur í landinu, hann liggur norður suður, lengd um 20 m, dýpt er um 0.40 m, breidd um 0.50 m,

Athugasemdir:

Heimildir:

Vettvangsathugn í júlí 2005.

Fornleifaskrá

Aðalnúmer:	Undirnúmer:	Landareign:	Landareign nr:	Jarðatal 1874:	Aldur:
8	55	Ásland		169	1900 -

Heiti:	GPS-Hnit:	Ástand:	Hættumat:	Hætta:
Undirhleðslugarður	N 064°03.493' W 021°56.222'	Sæmilegt	Nýbyggingar	Lítil

Tegund minja:	Friðlýst:	Hvenær:	Friðlýsa:	Merkja:	Minjagildi:
Garður/hleðsla	Nei		Nei	Nei	Lítið

Lega og staðhættir:

Undirhleðslugarðarnir liggja í landinu á milli Áslandshverfis og Kaldárselsvegar.

Lýsing:

Sá hluti garðsins sem liggur inn á deiliskipulagssvæði A, er aðeins smá hluti garðsins, um 20-30 m langur kafli, en hann er í allt um 90 m langur. Þar sem garðurinn er breiðastur er hann um 2-3 m breiður (Sjá mynd 1) hleðsluhæð um 0.40 m. Aðrir hlutar garðsins eru yfirleitt einhlaðnir um 0.40 m á breidd og hleðsluhæð allt að 0.30 m.

Athugasemdir:

Gaðarnir hafa komið til eftir að farið var að nota gaddavír sem stengdur var á milli téstaura sem settir voru niður í hleðslur garðana. Gaddavír var tekinn hér í notkun á stríðsárunum.
Mynd 1.
Horft eftir garðinum til suðvesturs í átt að Áslandshverfi.
Mynd 2.
Horft til norðausturs eftir garðinum.
Mynd 3.
Horft til norðurs eftir garðinum.

Heimildir:

Vettvangsathugn í júlí 2005.

Ás

1918.

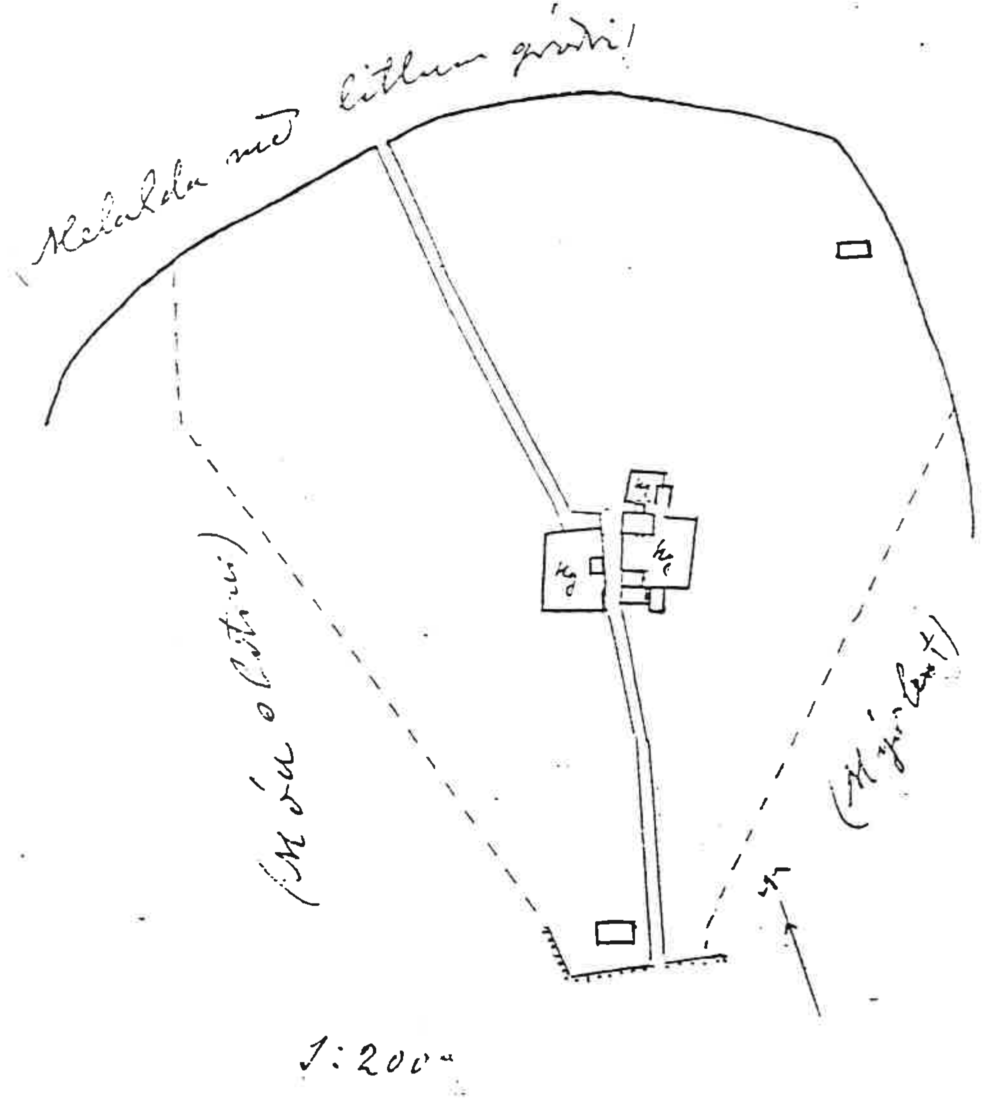

Tún mæl. ½ sléttuð
telst 2,8 teigar
Kálgarðar 670 m²

Stekkur

1918.

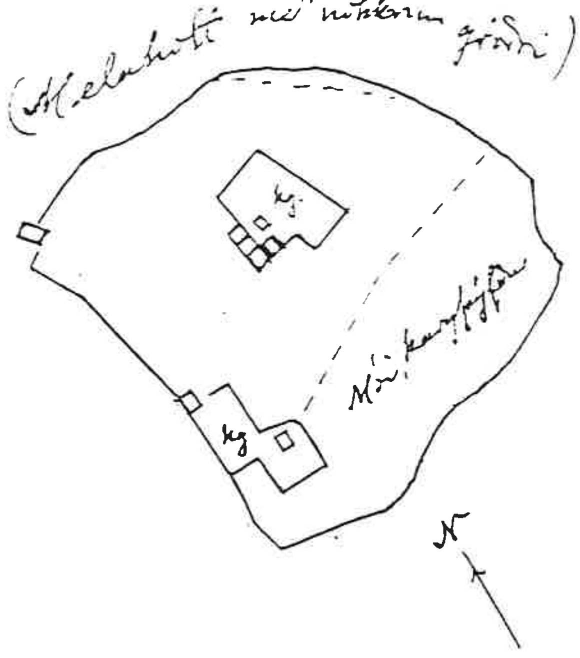

1:2000

Tún, þýft að mestum hluta
Talst 0,6 teigar
Kálg. 720 m²

A
B
C
D
E
F
G
J
Ás
Hvaleyri
Fylgiskjal 4
mkv.1:10.000

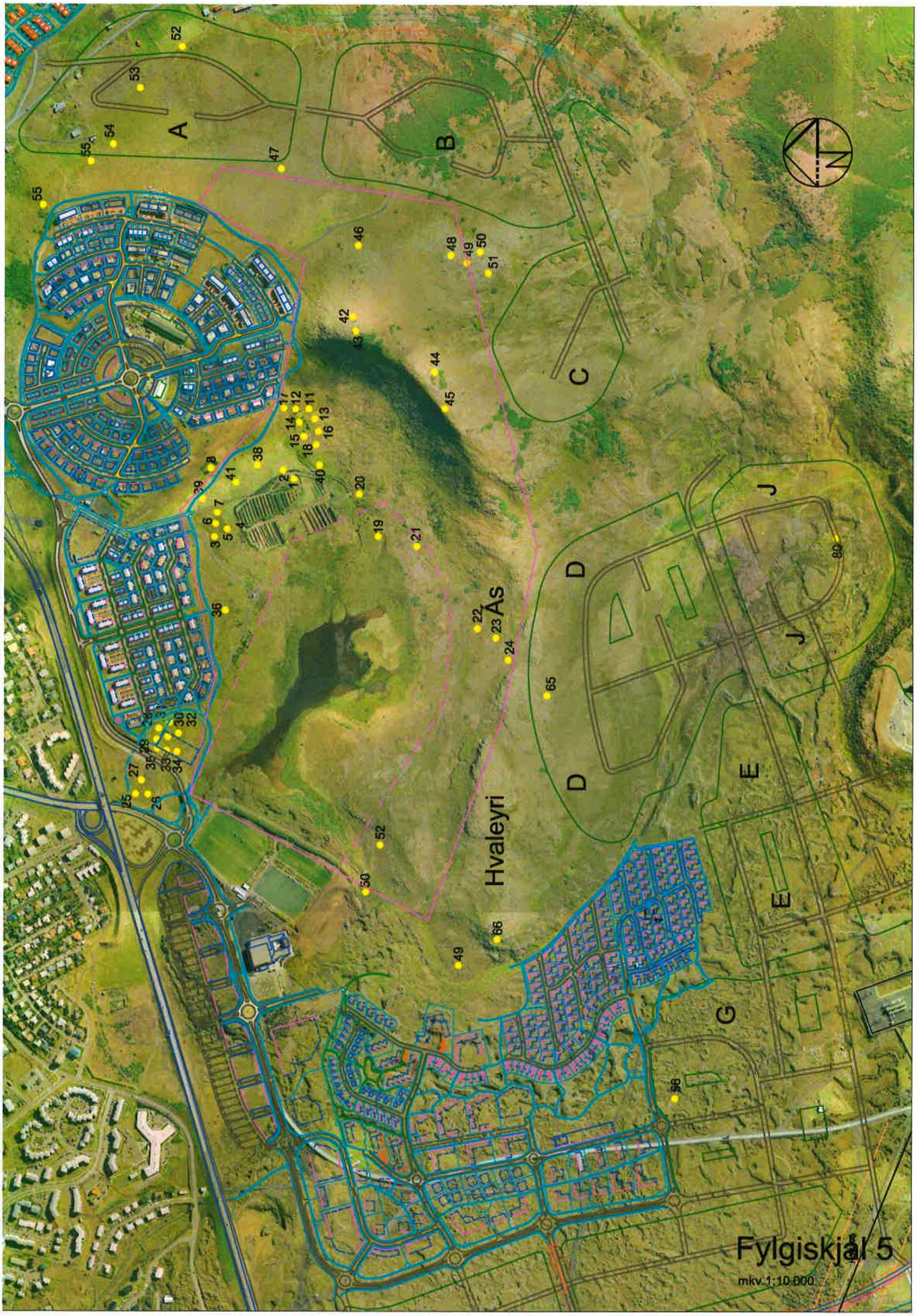

Fylgiskjál 5

mkv 1:10.000

Ás

1918.

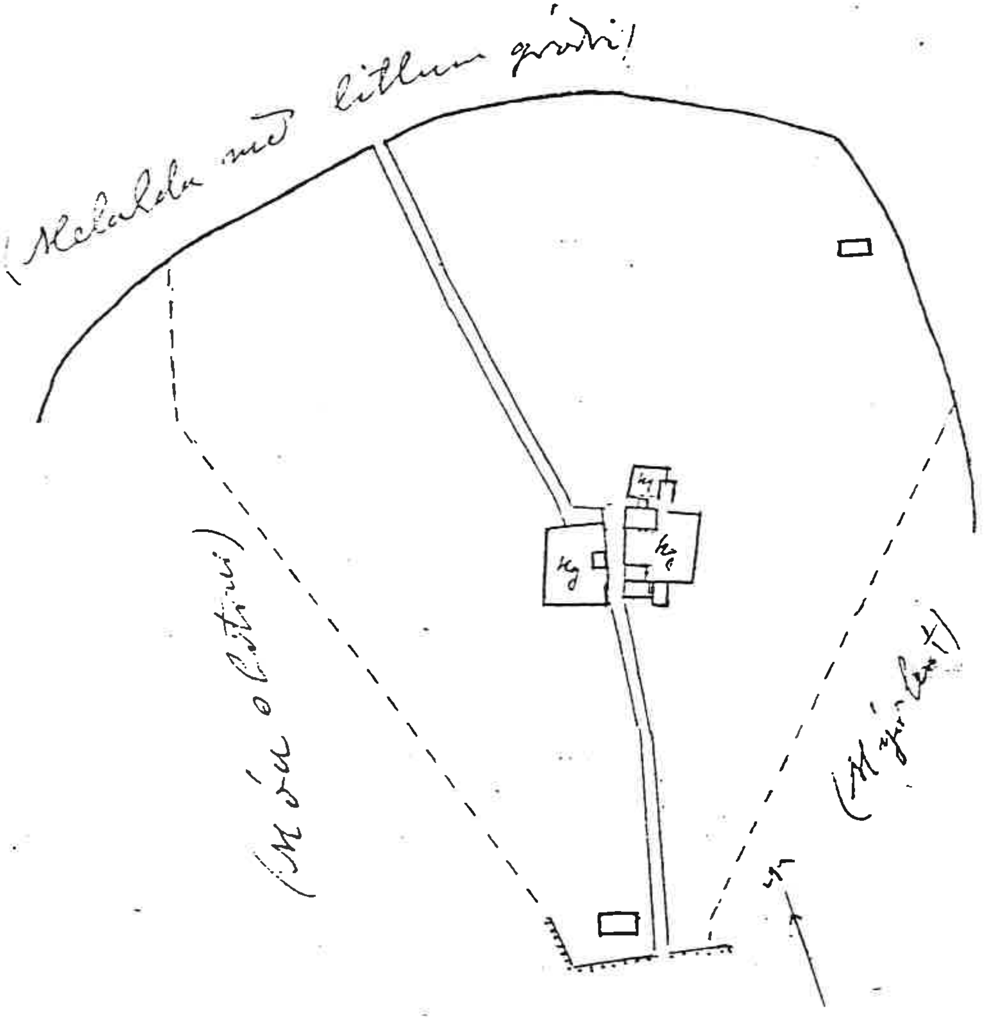

1:200m

Tún nál. ½ sléttað
telst 2,8 teigar
Kálgarður 670 m²

Fylgiskjal 2

Stekkur

1918.

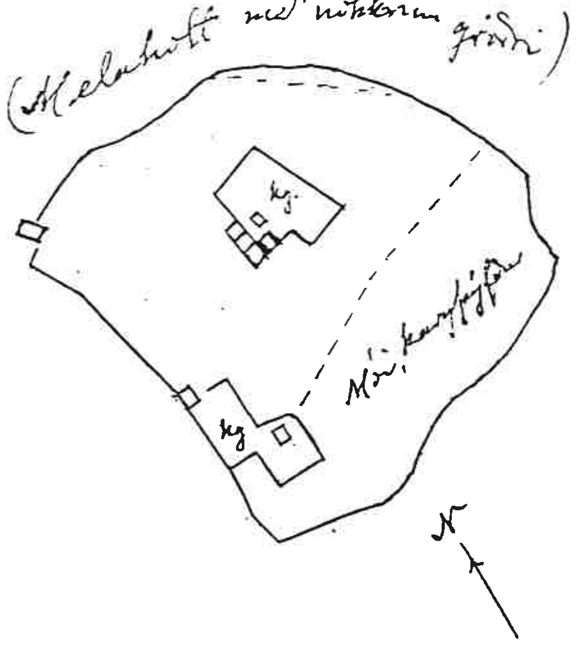

1:2000

Tún, sljett að mestum hluta
telst 0,6 teigur
Kálg. 720 m²